Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 122 (9805) | 1975 чылдың май 27, вторник | 1925 чылда үндезилеттингеН | Өртээ 2 көп.

Июнь 15 – Советтерге соңгулда хүнү

БУЗУЛБАС БЛОКТУҢ КАНДИДАТТАРЫ ДЭЭШ

Политиктиг Улуг чугула кампания — РСФСР-ниң, Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге болгаш ажылчы чоннарның чер-чер Советтеринге соңгулда хүнү улам чоокшулап орар. Совет демократияны: байырлалынга — соңгулдага белеткелдер бүгү улустуң политиктиг, күш-ажылчы көдүрлүүшкүнүнүң байдалында чоруп турар. СЭКП ТК-ның апрель Пленумунуң шиитпирлери, партиянын XXV съездизин чыылдырар дугайында оон доктаалы, совет улустуң фашистиг Германияны ашкан улуг Тинлелгезиниң 30 чылынга тураскааткан байырлалы ажылчы чоннарны чаа-чаа күш-ажылчы үүлеХеректерже хайыктырып үндүрген. Тоску беш чылдың планныг онаалдаларны хуусаа бетинде күүседир, соңгулда хүнүн төлептиг уткуур дээш социалистиг чарыш чер болганда улам калбарган.

Соңгулдага бүгү белеткелдер соңгулда дугайында Дүрүмнерде көрдүнген чурумнарга болгаш хуусааларга бүрүн дүүштүр чоруттунуп турар. РСФСР-ниң, Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге болгаш чер-чер Советтеринге депутаттарга кандидаттар депшидилгезинге ажылчы чоннар боттарының чаңгыс эп-сеткилдйин болгаш коммунистиг партияны, оон ленинчи Төп Комитедин долгандыр улам сырый каттыжыышкынын база катап көргүскен. Чурттуң өске бүгү черлеринде ышкаш, Совет Тыванын ажылчы чоннары депутаттарга бирги кандидаттар кылдыр Партия Төп Комитединиң Чингине секретары эш Л. И. Брежневти баштадыр СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүннерин, партияның болгаш чазактың удуртукчуларын бир үн-биле адааннар.

Эрге-чагырга органнарының депутаттарынга депшиттирген кандидаттарның аразында мурнакчы ажылчыннар болгаш колхозчулар, улус ажылагыйының янзы-бүрү адырларының специалистери болгаш удуртукчулары, партия болгаш совет, профэвилел, комсомол ажылдакчылары, эртемнин база культураның сураглыг кижилери кирип турар. Олар дээрге РСФСР-ниң Дээди Советинге депутатка кандидат Кызылдың № 1 АТБ-ниң чолаачызы А. И. Галайко, Тыва АССР-ниң Дээди Советинге депутатка кандидаттар: ыраккы Мөнгүн-Тайгадан хойжу Ч. С. Маңдыычы, Ак-Довурак хоорайдан ажылчын О. Л. Федорова, Тожудан ивижи Н. Д. Ак, механизатор А. Т. Аңгыр-оол, колхозчу саанчы Д. А. Куулар, колхоз даргалары; Каа-Хемде «Октябрь 30 чылының» — Б. А. Морозов, Чөөн-Хемчикте «Искраның» — Д. С. Настык-Доржу, Кызылдан — тудугжу-маляр Л. П. Лопсан, ужудукчу М. М. Мунзук, чурукчу С. К. Ланзыы, садыгжы И. Д. Дүлүш, башкы И. В. Зубова болгаш боттарының шудургу күш-ажылы, чогаадыкчы идепкейи-биле чоннуң бедик хүндүткелин база идегелин чедип алган оон-даа өске хөй-хөй эң төлептиг кижилер-дир.

Соңгулда кампаниязы ам харыысалгалыг үе-чадазынче кирип турар. Депутаттарга кандидаттарны округтарның соңгулда комиссиялары бүрүткээрин дооскан болгаш кандидаттар-биле соңгукчуларының ужуражыышкынын эрттирип турар. Ынчангаш улустуң төлептиг төлээлекчилери Советтерге соңгуттурзун дээш ам партия организациялары агитацияны бүгү черлерге дээштиг кылдыр калбартыр хүлээлгелиг. Кызыл хоорайда, Каа-Хемде болгаш өске-даа районнарда чамдык партия организациялары соңгулда кампаниязы-биле холбаштыр, чон ортузунга политиктиг ажыллы дыка идепкейжиткен. Чижээ, Каа-Хемде «Совет Тыва», «Бурунгаар» совхозтарда, «Октябрь 30 чылы», «Тинлелге» колхозтарда, 958 мехколоннада партия эге организациялары соңгулда мурнунуң политмассалыг ажылын билдилиг башкарып турар. Олар хамаарышкан агитпунктуларны болур-чогууру-биле дерип, оларга чугула материалдарны четчелеп, соңгукчулар ортузунга чорудары-биле планнаттынган хемчегларни утка-шынарлыг, солун кылдыр организастап турар.

Ынчалзажок Бии-Хемнин «Хадың» колхозта ышкаш өске-даа чамдык черлерде партия организациялары соңгулдага белеткел үезинде политмассалыг ажылды чогуур негелдеге чедир тургузуп шыдаваныың дугайында медээлер редакцияга база кээп турар. Соңгулдага чедир ам санныг хонуктар арткан, а кылыр ажылдар хөй.

Советтерге депутаттарга кандидаттар-биле ужуражыышкын хуралдары бедик, организастыг деннелге эртин дээш, Совет органнарга ам соңгуттурар кижилерниң амыдырал-чуртталгазын база күш-ажылчы болгаш хөй-ниити ажыл-чорудулгазын соңгукчулар калбаа-биле танышкан турзун дээш партия организациялары күжениишкинниг ажылдарны чорудар ужурлуг.

Партия организациялары коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестернин бузулбас блогунун кандидаттары дээш агитацияны бүгү талалыг калбартпышаан, ону бистин чурттуң чедиишкиннерин калбаа-биле көргүзүп тайылбырлаары-биле, СЭКП-ниң XXIV съездизинин шиитпирлерин болгаш тоску беш чылдын планныг сорулгаларын күүседиринче ажылчы чоннарның күжүн мобилизастаары-биле сырый халбаштырары эргежок чугула.

ДЕПУТАТКА КАНДИДАТ-БИЛЕ УЖУРАЖЫЫШКЫН

Өвүрнүң «Кызыл тук» колхозунуң колхозчулары Саглының № 79 соңгулда округунуң талазы-биле Тыва АССР-ниң Дээди Совединин депутадынга кандидат, Өвүр райкүүскомунун даргазы Александр Бурбүжекович Семис-оол-биле ужуражыышкынар. Ужуражыышкын хуралынга кандидаттың бүзүреттирген кижизи, «Кызыл тук» колхозтуң даргазы Ооржак Санаанын чугаазын чыылганнар кичээнгейлиг дыңнаан.

Тоску беш чылдың доозукчу чылында колхозчулар шудургу ажылдап, ам болур соңгулдалар хүнүн чедиишкиннерлиг уткуурунче чүткүп турарын колхоз даргазы О. Санаа тодаргай чугаалаан. Берге кыштан ниитиниң малын менди ажырар дээш үлегерлиг ажылдап турар мурнакчы малчыннар эвээш эвес болуп турар. Чижээ, К. Ооржак төрүүр 100 хойга онаштыр 100 хураганны, О. Дөртей 103, О. Чамбалдай 106, С. Дырыш 100 хураганны менди доруктуруп алган.

Эш О. Санаа чедиишкиннер-биле чергелештир, четпеетерге база доктааган. Колхозта малдың өлүп хораары, ону чидирер, самчыгдаар чоруктар ам-даа хөй болуп турар.

Ужуражыышкын хуралынга санал бергеннер депутаттың кандидады Александр Семис-оолга чагыгны кылып, колхозтуң ажыл-агыйын хөгжүдеринге дуза чедиреринн оон дилээннер. Депутаттың кандидады адак сөөлүнде сөс алгаш, соңгукчуларнын чагыгларын күүседирин аазаан.

О. ДАЛБАЙ.

АЖЫЛ-ХЕРЕКЧИ БАЙДАЛГА

«Революцияның чалбыыжы» совхозтуң клувунга Балгазын суурнуң болгаш оон чоогунда суурларның чурттакчылары чыглыш келген. Тыва АССР-ниң Дээди Совединин депутадынга кандидат-биле ужуражылга хуралын Балгазын көдээ Советтиң күүскомунун даргазы А. Благинин ажыткан.

Совхозта партия организациязының секретары, кандидаттың бүзүреттирген кижизи Ю. Байыр соңгулда дугайында илеткел кылгаш, Тыва АССР-ниин Дээди Совединге Балгазынның Чөөн талакы № 92 соңгулда округундан депутатка кандидат, СЭКП Таңды райкомунун бирги секретары Г. А. Заркевичиниң намдары-биле чыылганнарны таныштырган.

Балгазын ортумак школазының директору А. Тырышкин, Балгазын суурнуң чурттакчызы А. Клименков, Кадыкшылга школазының директору Марчын, эмчи Кричко, «Революцияның чалбыыжы» совхозтуң директору О. Чуева олар санал бергеш, депутаттың кандидадын бир эп-сеткилдиг деткип турарын дыңнаткылааш, депутаттың кандидадынга ажыл-херек талазы-биле чагыгларны берген.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединге депутатка кандидат Г. А. Заркевич сөс алгаш, республиканың эрге-чагырга-зынын дээди органынга оон кандидатуразын депшиткен болгаш деткээн организацияларга, коллективтерге база соңгукчуларга өөрүп четтиргенин илергейлеп, ол бедик идегелди бадыткаар дээш күжүн, билиин харам чокка бээрин бүзүреткен.

Ч. ОЮН.

Таңды район.

УЖУДУУШКУНДА—„СОЮЗ-18“

СЭТА-ныҢ дыҢнадыы

1975 чылдың май 24-те Москванын-биле 17 шак 58 минута турда космос корабли «Союз-18-тиг» Совет Эвилели салып үндүргеи, ол корабльди ооц командири, Совет Эвилелиниц Маадыры, ССРЭ-ниц ужудукчу-космонавтызы, подполковник Петр Ильич Климук болгаш бортинженер, Совет Эвилелиниц Маадыры, ССРЭ-ниц ужудукчу-космонавтызы Виталий Иванович Севастьянов составтыг экипаж башкарып чоруур.

«Союз-18» корабльди салып үндүргениниц соруулгазы болза, транспорт корабли «Союз-17-ниц» болгаш «Салют-4» станциянын кады ужудуушкунунуц үезинде орбитаныц «Салют-4» эртем станциязынын 1975 чылдын январь 12-де эгелээн шенелделерин ол станция-биле улам ыцай үргүлчүлээри, а ол ышкаш корабльдиц тус-тус кезектерин болгаш системаларын ужудуушкуннуц янзы-бүрү байдалдарында эдиктирери болуп турар.

«Союз-18» корабль-биле радио болгаш телевизияныц быжыг харылзаазын тургуская.

Космонавтарныц кайызынцдаа кадыкшыл байдалы эки. Бортсистемалары өй-тавында ажылдап чоруур, корабль өрээлдеринде байдалдарны черде байдалдарга чоок кылдыр таарыштырган.

Космонавт эштер П. И. Климук биле В. И. Севастьянов ужудуушкун программазын күүседип кирипкеннер.

УЖУДУУШКУН БАШКАРАР ТӨП. Май 25-те Москванын-биле 15 шакка чедир космос корабли «Союз-18» Черни долгандыр 14 катап ужуткан.

Май 25-тиц дүнезинде ужудуушкун утланыышкынын таарыштырганынцц соонда «Союз-18» корабльдиц орбитазынцц параметрлери мынцдыг болган:

— Черниц кырындан эц-не ырааны (апогейге)—384 километр;

— Черниц кырындан эц чоокшулааны (перигейге)—322 километр болган;

— Черни долганырынцц үези —91,3 минута;

— орбитаныц ийленчээ —51,6 градус болган.

«Союз-18» корабльдиц бортунга ажыл хүнү май 25-те хүндүскүнүц 13 шакта эгелээн. Радиохарылзаанцц эзлчеглиг сеансызынцц үезинде корабль командири П. И. Климук экипаж төлевилеттинген программа ёзугаар ажылдап чоруурун илеткээн.

Телеметриктиг информацияныц сан-медээлерин болгаш космонавтарныц илеткелдерин ёзугаар алырга, корабльдиц бортсистемалары өй-тавында ажылдап чоруур. Эштер Климук биле Севастьянов оларныц кадыкшыл байдалы эки. Космос корабли «Союз-18-тиц» ужудуушкуну үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

Подполковник Петр Ильич КЛИМУК

Совет Эвилелиниц Маадыры, ССРЭ-ниц ужудукчу-космонавтызы Петр Ильич Климук 1942 чылда Брест областын Комаровка суурунга төрүттүнген. 1964 чылда Черниговта шеригниц дээди ужар күүл училищезин дооскаанынцц соонда шериг-агаар күштеринге албан эрттирип турган.

«1965 чылда Петр Ильич космонавтар отрядынга кирген. 1973 чылдан эгелээн Ю. А. Гагарин аттыг шериг-агаар академиязында бот-өөредилгебиле өөренип турар.

1973 чылдың декабрьда П. И. Климук «Союз-13» корабльдиц командири болуп, космоска ужудуушкун кылган.

Петр Ильич Климук — 1963 чылдан бээр Совет Эвилелиниц Коммунистиг партиязының кежигүнү.

Космонавтың адазы Ада-чурттуң Улуг дайынының үезинде мөчээн Аразы — Марфа Павловна Брест областың Комаровка суурда чурттап орар.

Петр Ильичиниц кадайы — Лидия Владимировна Москваныц 1-ги медицина институдун дооскан. Звездный хоорайда ол ажылдап турар. Космонавтың өг-бүлезинде чеди харлыг оглу — Мишазы өзүп орар.

Виталий Иванович СЕВАСТЬЯНОВ

Совет Эвилелиниц Маадыры, ССРЭ-ниц ужудукчу-космонавтызы Виталий Иванович Севастьянов 1935 чылда Свердловск областын Красноуральск хоорайында төрүттүнген.

1959 чылда Москваныц ужар күүл институдун дооскаанынцц соонда Виталий Иванович конструктор бюрозунга ажылдап эгелээн. Оон соонда аспирантура дооскаш, техника эртемниниц кандидады эртем адынга диссертация камгалаан.

Космоска бодунуц баштайгы ужудуушкунун В. И. Севастьянов 1970 чылдың июньда «Союз-9» корабльдиц бортинженери болуп боттандырган.

В. И. Севастьянов — 1963 чылдан бээр Совет Эвилелиниц Коммунистиг партиязының кежигүнү.

Космонавтың ада-иезин — Иван Григорьевич биле Татьяна Георгиевна — пенсионерлер.

Виталий Ивановичиниц кадайы — Алевтина Ивановна парлалганың «Новости» агентилел черинде ажылдап турар. Севастьяновтарныц он ийи харлыг Наташазы школада өөренип турар.

„Салют-4:“ эстафетаны үргүлчүлеп турар

«СОЮЗ-18 КОРАБЛЬДИҢ ЭКИПАЖЫ ЭРТЕМ СТАНЦИЯЗЫ «САЛЮТ-4»-ТЕ АЖЫЛДАП ТУРАР

Космонавтар П. И. Климук биле В. И. Севастьянов составтыг ийнги экипажты февраль 9-тан эгелээш, автомат чурумбиле ажылдап турар «Салют-4» станцияда 1975 чылдың май 26-да аппарып чедирген.

Космос аппараттарының чоокшулажып, чедерин болгаш гутчуруп баштай башкарылганың автоматтыг системазы-биле, оон соонда, 100 метр чедип чорда, экипаж кежигүннери холбиле боттандырган. «Салют-4» станцияныц тудушканынцц болгаш оон системаларын хынаан соонда, космонавтар оон кштинче шилчип киргеш, станцияга оон баштайга экипажының эгелээн шинчилел болгаш дуржулга ажыдарын үргүлчүлээрин көрген программаны күүседип кирипкеннер. Кылыр үүлдер болза: электри-магниттиг херелдериц аңгы-аңгы чалгыларынга хүнүц, планеталарны болгаш сылдыстарны өөренип көөрү, чер кырыныц геология-морфологтуг объектилерин, оон атмосферазында болгаш космос делгеминде физиктиг болуушкуинарны шинчилээри, медицина-биологтуг шинчилелдер, а ол ышкаш станцияныц конструкциязын, оон системаларын болгаш аппаратуразын шенээри бооп турар.

Космонавтылар эштер Климук биле Севастьянов олар станцияныц системалары шуптузу чогумчалыг ажылдап турарын болгаш боттарының байдалының экизин дыцнатканнар.

Часкы хову ажылдары

ЧАЖЫЛДАНЫ ДООСКАН

Бистин республиканың тараалаг ажыл-агыйларының бирээзи, Кызыл районнуң «Тинлелге» совхозунуң ажылышчилери тоску беш чылдың доозукчу чылында чаагай дүжүт өстүрүп алыр дээш кызымак ажылдап турарлар. Часкы хову ажылдарын организастыг чоруткан, оон түүнелинде тараа культураларының чажылдазын дооскан. Совхозтуң шөлдеринде 16 муц ажыг га тараа культураларын чашкан, оон ниттинде 13.500 ажыг гектар кызыл-тас бар.

Совхозтуң механизаторлары часкы тарылгага эки ажылдаан. Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Василий Янчаттың, Күш-ажылчы Алдар орденниц III чергезиниц эдилекчизи Дандар Доржунуц, Тыва АССР-ниц Дээди Совединиц депутады Монгуш Хүреш-оолдуц удуртканы бригадалары часкы хову ажылдарын шынарлыг чоруткан. Механизатордан Тыва АССР-ниц Дээди Совединиц депутадынга кандидат Александр Аңгыр-оол, Клим Оюн, Ооржак Калдар-оол, Люндуп Кызыл-оол, Хертек Ичип-Доржу болгаш өскелер-даа шык базырар, тараа чаштырар нормаларын ажыр күүседип, чамдыктары хүнде ийи норманы кылып турганнар.

Тараанын дүжүдүн бедидери-биле тодаргай хемчеглерни алган. Тарча культураларын чайын болгаш күзүн аңдарган черлерде чаштынган. Беш муц гектар шөлде минералдыг чемишчидилгелерни төккен болгаш өске-даа черниц культуразын бедидер ажылдарны чоруткан.

«Тинлелге» совхозтуц тараажылары бо чылын бир гектардан ортумаа-биле 13 центнер дүжүттү өстүрүп алыр социалистиг хүлээлгелиг. Ону күүседир дээш тараанын дүжүдүн бедидер хемчеглерни ап турар.

Ю. БАЙ-КАРА.

ЧАА ЗАВОД

Туран хоорайда чаа хлеб заводунуц тудуу доозулган. Оон көрдүнген күүзүү хонукта 10 тонна хлеб, янзы-бүрү кондитер кылыгларын бүдүрер, азы чылда 4080 тонна хлебти, 802 тонна булочка аймаан, 421 тонна батонну бүдүрер. Заводтуң ниити өртээ 700 муц рубль, ында 90 муц рубльдиц 80 ажыг дериг-херекселдерни, механизмнерни тургускан. Хлеб аймаа бүдүрер ийи шугум, булочкалар кылыр технологтуг дистиништир тургустунган дериг-херекселдиг бир шугум, а кондитер кылыгларын бүдүрер тускай цех бар.

Далганны холумактардан аштаары, суг-биле холууру, тудуп каан далганны үлээри, белен продукцияны завод иштинге ыцай, бээр сайгарары — шуптузу механизастаттынган. Ында ажылдаарынга таарымчалыг бүгү байдалды тургускан.

Ук завод хлеб аймаа-биле Туран хоорайны, «Өөк», «Саян» совхозтарны, Хадың, Чкаловка суурларының чурттакчы чонун хандырар.

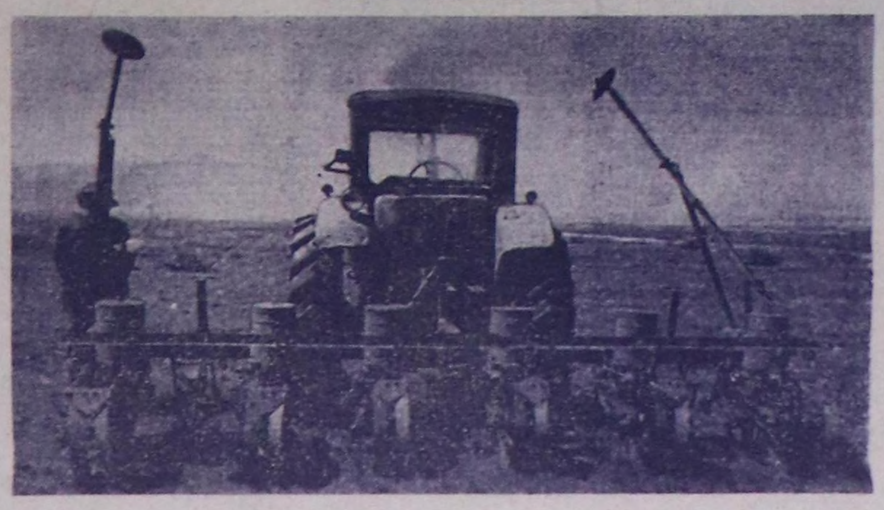

Таңды районда «Коммунизмниц херели» колхозтуц Михаил Кулаковка удурткан хову бригадазыныц ажыл-ишчилери бо хүннерде мал чеми культураларыныц тарылгазын чорудуп турар.

Бригада 400 гектар кукурузаны суггаттыг черге тарыыр планныг. Бо хүнге чедир оон 200 хире газын озурткан. Ында дорт агрегат ажылдап турар. Оюн Доспан-оол, Сергей Оюн, Оюн Дыртык-оол оларныц башкарган агрегаттары хүнде 11 гектарны чаштырар нормазын доктаамал ажыр күүседип келген. «Хүндүлелдиц Демдээ» орденниц эдилекчизи Оюн Доспан-оол социалистиг чарыштың бирги одуруунда чоруп орар.

Чаштырылгага, сиген кезеринге, соөртүрүнге болгаш өскедаа ажылдарга бердинген онаалданы ол ыяап-ла ажыр күүседир чаңчылдыг. Апаа мурнакчы механизаторнуц чээрби ажыт чылда мөөнцен алган арга-дуржулгазы дузалап турар.

Бригаданыц механизаторлары мал чеми культураларны агротехниктиг чурумнар ёзугаар чогуур үезинде тарыыр хемчегларни ап турар.

ЧУРУКТА: мурнакчы механизатор Оюн Доспан-оол; оон агрегады.

А. СОДУНАМНЫҢ фотолары.

Х. АЛАШ-ООЛ.

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ДЕПУТАТТАРЫНГА КАНДИДАТТАР

Депутаттарга кандидаттарны бүрүткээнинiң дугайында округ соңгулда комиссияларының дыннадыы

«Тыва АССР-ниң Дээди Соведиге соңгулда дугайында Дүрүмүнүң» 53 болгаш 55 чүүлдеринге дүүштүр Тыва АССР-ниң дөртку чыыжының Дээди Совединиң депутаттарына кандидаттар кылдыр бүрүткеттиргеннер болза:

КЫЗЫЛ ХООРАЙ

Школаның № 1 соңгулда округундан Григорий Викторович **Иванов**, 1914 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң чанында партия комиссиязының даргазы, СЭКП кежигүнү, Кызылдың электри станциязының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Енисейниң № 2 соңгулда округундан Владимир Бораевич **Кара-Сал**, 1938 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң прокуроры, СЭКП кежигүнү, «Кызыл ТЭС тудугунуң» тудуг эргелериниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Первомайскиниң № 3 соңгулда округундан Мерген Максимович **Мунзук**, 1941 чылда төрүттүнген, Тыва ужар үүл будурулгезинiң ужудукчузу, СЭКП кежигүнү, Тываның ужар үүл будурулге чериниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болган албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Соңгу-Чоон № 4 соңгулда округундан Людмила Паровна **Лопсан**, 1953 чылда төрүттүнген, 48-ки ТЭ-ниң маляры, ВЛКСМ кежигүнү, «Тыва тудуг» трестиң № 48 тудуг эргелериниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Мурнуу-Чоон № 5 соңгулда округундан Иван Александрович **Ситяев**, 1923 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Күрүнеиниң айыл чок чорук комитединiң даргазы, СЭКП кежигүнү, 1-ги ОТЭ-ниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Транспорттуң № 6 соңгулда округундан Владимир Захарович **Сатаев**, 1939 чылда төрүттүнген, Тыва транспорт эргелериниң начальниги, СЭКП кежигүнү, Кызылдың хлеб заводунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Пролетарскаяның № 7 соңгулда округундан Константин Васильевич **Осипов**, 1929 чылда төрүттүнген, 2-ги АТБ-ниң чоланчызы, партия кежигүнү эвес, 2-ги АТБ-ниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ленининiң № 8 соңгулда округундан Ольга Абросимовна **Блинова**, 1951 чылда төрүттүнген, ВЛКСМ кежигүнү, типографияның дептерлекчизи, республика типографиязының ажылчыннарының инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Совхозтуң № 9 соңгулда округундан Елена Михайловна **Зырянова**, 1927 чылда төрүттүнген, Кызылдың эт комбинадының колбаса цехинiң фарш кылыкчызы, партия кежигүнү эвес, Кызылдың эт комбинадының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Транспорттуң № 6 соңгулда округундан Николай Васильевич **Сизых**, 1928 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң кадык камгалал министри, СЭКП кежигүнү, республика эмнелгезинiң медицина ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Тудугуң № 11 соңгулда округундан Чимит-Доржу Баймырович **Ондар**, 1932 чылда төрүттүнген, «Тыва тудуг» трестиң эргелекчизи, СЭКП кежигүнү, «Кызыл тудуг» ТЭ-ниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хемниң Соңгу № 12 соңгулда округундан Татьяна Николаевна **Манова**, 1938 чылда төрүттүнген, Улуг-Хемниң ыяш үлетүр ажыл-агайының мебель цехинiң бригадири, партия кежигүнү эвес, Улуг-Хемниң ыяш-үлетүр ажыл-агайының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хемниң Чоон № 13 соңгулда округундан Матпа Сумбуевич **Хомушку**, 1931 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң культура министри, СЭКП кежигүнү, Тываның хөгжүмшүн театрының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Хемниң Барын № 14 соңгулда округундан Сергей Кончукович **Лаңзы**, 1927 чылда төрүттүнген, СЭКП кежигүнү, Тыва АССР-ниң Чурукчулар эвилелиниң баштаар черинiң даргазы, Тыва АССР-ниң Культура министерствозунуң коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Чылдумнуң № 15 соңгулда округундан Владимир Базыр-оолович **Оскал-оол**, 1920 чылда төрүттүнген, Москваның күрүне цирiниниң артизи, СЭКП кежигүнү, Тываның күрүне филармониязының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Чеховтуң № 16 соңгулда округундан Инна Владимировна **Зубова**, 1932 чылда төрүттүнген, Кызылдың № 14 ортумак школазының башкызы, СЭКП кежигүнү, Кызылдың № 14 ортумак школазының башкыларының болгаш техниктиг ажылдакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Топографияның № 17 соңгулда округундан Ирина Долаановна **Дүлүш**, 1938 чылда төрүттүнген, Кызыл-садыгның № 9 магазинiниң садыгжызы, партия кежигүнү эвес, Кызыл-садыгның ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Рабочаяның № 18 соңгулда округундан Александр Леонидович **Ткачев**, 1950 чылда төрүттүнген, Кызылдың дааранылга комбинадының лекальщиги, ВЛКСМ кежигүнү, Кызылдың дааранылга комбинадының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Заводскаяның № 19 соңгулда округундан Мария Григорьевна **Мамаева**, 1924 чылда төрүттүнген, хоорайлар аразының телефон станциязының телефонизи, партия кежигүнү эвес, харылзаның Кызыл хоорай белдириниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Заозёрнаяның № 20 соңгулда округундан Сергей Хочекович **Красный**, 1920 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары, СЭКП кежигүнү, Тыва АССР-ниң Чурталга-коммунал ажыл-агый министерствозунуң АТБ-зиниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Промышленнаяның № 21 соңгулда округундан Валентина Андреевна **Казанцева**, 1943 чылда төрүттүнген, Кызылдың «Тудуг кезектер» комбинадының бетонщиги, партия кежигүнү эвес, «Тудуг кезектер» комбинаттың ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Горнаяның № 22 соңгулда округундан Шулуу Даваевич **Куулар**, 1930 чылда төрүттүнген, ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Совединиң күүскомунуң даргазы, СЭКП кежигүнү, Кызылдың түүйбу заводунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Совхозтуң № 9 соңгулда округундан Елена Михайловна **Зырянова**, 1927 чылда төрүттүнген, Кызылдың эт комбинадының колбаса цехинiң фарш кылыкчызы, партия кежигүнү эвес, Кызылдың эт комбинадының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Трактының № 23 соңгулда округундан Владимир Борисович **Добромыслов**, 1924 чылда төрүттүнген, СЭКП Кызыл хоорхомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, Кызылдың сүт заводунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Октябрьскаяның № 10 соңгулда округундан Елизавета Емельяновна **Золотухина**, 1924 чылда төрүттүнген, Кызылдың хлеб заводунуң хлеб быжырар мастери, партия кежигүнү эвес, Кызылдың хлеб заводунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хемниң оң талакы № 24 соңгулда округундан Николай Васильевич **Сизых**, 1928 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң кадык камгалал министри, СЭКП кежигүнү, республика эмнелгезинiң медицина ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Мурнуу № 25 соңгулда округундан Михаил Васильевич **Котелевский**, 1929 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң шеринг комиссары СЭКП кежигүнү, Кызылдың мурнуу кезинiң чүрттакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

БАЙ-ТАЙГА РАЙОН

Шуйнуң № 26 соңгулда округундан Билчей Бадановна **Хертек**, 1947 чылда төрүттүнген, «Мурнакчы» колхозтуң хойжузу, партия кежигүнү эвес, «Мурнакчы» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

Бай-Талдың № 27 соңгулда округундан Достанмаа Чамгыр-райовна **Ооржак**, 1943 чылда төрүттүнген, «Бай-Тал» совхозтуң өшкү кадарчызы, партия кежигүнү эвес, «Бай-Тал» совхозтуң өшкү бригадазының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Мурнуу № 25 соңгулда округундан Михаил Васильевич **Котелевский**, 1929 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң шеринг комиссары СЭКП кежигүнү, Кызылдың мурнуу кезинiң чүрттакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Доң-Терезиниң № 39 соңгулда округундан Соян Төмурович **Амырбит**, 1929 чылда төрүттүнген, ажылчы чоннар депутаттарының Барыын-Хемчик район Совединиң күүскомунуң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Доң-Терезин» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Барлыктың № 40 соңгулда округундан Борис Аймаевич **Күжүгет**, 1951 чылда төрүттүнген, «Барлык» совхозтуң тракторизи, ВЛКСМ кежигүнү, «Барлык» совхозтуң Төш суурунуң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Бижиктиг-Хаяның № 41 соңгулда округундан Лидия Насыл-ооловна **Оюн**, 1949 чылда төрүттүнген, «Барлык» совхозтуң саанчызы, ВЛКСМ кежигүнү, Тываның хөгжүмшүн театрының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Кызыл-Даг ның № 28 соңгулда округундан Өлчей Чашович **Кара-Донгак**, 1929 чылда төрүттүнген, «Тээли» совхозтуң директору, СЭКП кежигүнү, «Тээли» совхозтуң Кызыл-Даг салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Кара-Хөлдүң № 29 соңгулда округундан Долзаңмаа Номчулаевна **Дамба** 1938 чылда төрүттүнген, «Кара-Хөл» колхозтуң хойжузу, партия кежигүнү эвес, «Кара-Хөл» колхозтуң Сукпак бригадазының колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

Тээлиниң № 30 соңгулда округундан Далар-оол Севенович **Данзын-оол**, 1937 чылда төрүттүнген, СЭКП Бай-Тайга райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, «Тээли» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Эвр-Хавактың № 31 соңгулда округундан Севилбаа Белековна **Салчак**, 1947 чылда төрүттүнген, «Тээли» совхозтуң саанчызы, ВЛКСМ кежигүнү, «Тээли» совхозтуң Эвр-Хавак СБФ-зиниң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

БАРЫЫН-ХЕМЧИК РАЙОН

Кызыл—Мажалыктың Барыын талакы № 32 соңгулда округундан Күжүгет Сереевич **Шойгу**, 1921 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы, СЭКП кежигүнү, «Сельхозтехниканың» Кызыл-Мажалык салбырының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Кызыл-Мажалыктың Чоон талакы № 33 соңгулда округундан Анастасия Ленейевна **Ооржак**, 1953 чылда төрүттүнген, түүйбу заводунуң хептелге цехинiң сьемщиги, СЭКП кежигүнүге кандидат, Кызыл-Мажалыктың түүйбу заводунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ак-Довуракты Соңгу талакы № 34 соңгулда округундан Ольга Леонидовна **Федорова**, 1947 чылда төрүттүнген, 14-кү МЭ-ниң Ак-Довуракта механизация участогунуң кран машинизи, СЭКП кежигүнү, «Главкрасноярск тудугунуң» тудуг механизация трезинiниң 14-кү механизация эргелериниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ак-Довуракты Комсомольский № 35 соңгулда округундан Василий Иванович **Попов**, 1924 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң секретары, СЭКП кежигүнү, «Тыва даг-дүгү тудуг» эргелериниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ак-Довуракты Төп № 36 соңгулда округундан Ховенмаа Белековна **Сарыглар**, 1950 чылда төрүттүнген, «Тыва даг-дүгү» комбинаттың үүрмектеп-сорттаар комплекизинiң машинизи, ВЛКСМ кежигүнү, «Тыва даг-дүгү» комбинаттың арыглаа фабриказының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ак-Довуракты Мурнуу талакы № 37 соңгулда округундан Виктор Алексеевич **Ухов**, 1924 чылда төрүттүнген, «Тыва даг-дүгү» комбинаттың директору, СЭКП кежигүнү, «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хаймраканның № 51 соңгулда округундан Дарый Севил-ооловна **Сат**, 1939 чылда төрүттүнген, СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң тракторизи, СЭКП кежигүнү, СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ак-Довуракты Чоон талакы № 38 соңгулда округундан Лина Назынчаповна **Саая**, 1943 чылда төрүттүнген, район эмнелгезинiң уруглар салбырының эргелекчизи, партия кежигүнү эвес, район эмнелгезинiң медицина ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Доң-Терезиниң № 39 соңгулда округундан Соян Төмурович **Амырбит**, 1929 чылда төрүттүнген, ажылчы чоннар депутаттарының Барыын-Хемчик район Совединиң күүскомунуң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Доң-Терезин» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Барлыктың № 40 соңгулда округундан Борис Аймаевич **Күжүгет**, 1951 чылда төрүттүнген, «Барлык» совхозтуң тракторизи, ВЛКСМ кежигүнү, «Барлык» совхозтуң Төш суурунуң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Бижиктиг-Хаяның № 41 соңгулда округундан Лидия Насыл-ооловна **Оюн**, 1949 чылда төрүттүнген, «Барлык» совхозтуң саанчызы, ВЛКСМ кежигүнү, «Барлык» совхозтуң Бижиктиг-Хая салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Аксы-Барлыктың № 42 соңгулда округундан Василий Дамбаевич **Дорун-оол**, 1930 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң административтиг органнар кылдызының эргелекчизи, СЭКП кежигүнү, «Барлык» совхозтуң Аксы-Барлык салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Эрги-Барлыктың № 43 соңгулда округундан Александра Маадыровна **Монгуш**, 1952 чылда төрүттүнген, «Хемчик» совхозтуң саанчызы, СЭКП кежигүнү, «Хемчик» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Шекпээрниң № 44 соңгулда округундан Дикчит-оол Кылын-оолович **Сарыглар**, 1928 чылда төрүттүнген, «Шекпээр» совхозтуң инек кадарчызы, партия кежигүнү эвес, «Шекпээр» совхозтуң Биче-Тей салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Аяңгатының № 45 соңгулда округундан Шаңгыр Пичи-оолович **Куулар**, 1934 чылда төрүттүнген, СЭКП Барыын-Хемчик райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, «Шекпээр» совхозтуң Аяңгаты салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хөнделениң № 46 соңгулда округундан Уртак Канчыр-ович **Хомушку**, 1922 чылда төрүттүнген, «Барлык» совхозтуң хойжузу, партия кежигүнү эвес, «Барлык» совхозтуң Хөнделең салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН

Чадааның Чоон талакы № 47 соңгулда округундан Александра Комбуйлановна **Сарыглар**, 1945 чылда төрүттүнген, Чадааның чоннуң амыдырал хандырылга комбинадының хөп быжыкчызы, партия кежигүнү эвес, Чадааның чоннуң амыдырал хандырылгазының район комбинадының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Чадааның № 48 соңгулда округундан Дандар-оол Көк-Хунаевич **Ооржак**, 1937 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң секретары, СЭКП кежигүнү, Чадааның район эмнелгезинiң медицина ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралындан депшиттирген.

Чадааның № 49 Транспорт соңгулда округундан Алексей Александрович **Федоров**, 1942 чылда төрүттүнген, Каа-Хем хөмүр-даш разрезинiң Чадаана участогунуң БелАЗ-540 автосамосвалының чоланчызы, партия кежигүнү эвес, Каа-Хем хөмүр-даш разрезинiң Чадаана участогунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Чадааның Барыын талакы № 50 соңгулда округундан Григорий Николаевич **Долгополов**, 1928 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы, СЭКП кежигүнү, Чадааның автотранспорт бүдүрүлгезинiң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хаймраканның № 51 соңгулда округундан Дарый Севил-ооловна **Сат**, 1939 чылда төрүттүнген, СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң тракторизи, СЭКП кежигүнү, СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Баян-Таланың № 63 соңгулда округундан Соян Сотпаевич **Чакар**, 1928 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң иштики херектер министри, СЭКП кежигүнү, «Октябрь 30 чылы» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

КАА-ХЕМ РАЙОН

Сарыг-Септиң Барыын талакы № 64 соңгулда округундан Анна Васильевна **Колбасинская**, 1935 чылда төрүттүнген, 958-КМК-ның маляр-штукатуру, партия кежигүнү эвес, 958-КМК-ның болгаш харылзааның Сарыг-Сеп район белдириниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Сарыг-Септиң Чоон талакы № 65 соңгулда округундан Бай-Кара Шөжүлбеевна **Долчанмаа**, 1916 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы, СЭКП кежигүнү, 1104-кү ОУ-нуң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының база районнуң хереглекчилер нитилелиниң ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралдарындан депшиттирген.

Бүрен-Аксының № 66 соңгулда округундан Николай Павлович **Федоров**, 1922 чылда төрүттүнген, СЭКП Каа-Хем райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, Бүрен-Аксы өдээ Советтиң Бүрен-Аксы суурунуң хамаатыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Кунлуштугуң № 67 соңгулда округундан Борис Алексеевич **Морозов**, 1938 чылда төрүттүнген, «Октябрь 30 чылы» колхозтуң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Октябрь 30 чылы» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ильинканың № 68 соңгулда округундан Пичи-Уруг Таваевна **Сузак**, 1945 чылда төрүттүнген, «Бүрен» совхозуның саанчызы, СЭКП кежигүнү, «Бүрен» совхозуның ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Бүрен-Хемниң № 69 соңгулда округундан Өлчей-оол Чамыянович **Өшкүлүг**, 1947 чылда төрүттүнген, «Совет Тыва» совхозтуң механизатору, ВЛКСМ кежигүнү, «Совет Тыва» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Чыраа-Бажының № 55 соңгулда округундан Борис Баа-данович **Чюлюк**, 1925 чылда төрүттүнген, ажылчы чоннар депутаттарының Чөөн-Хемчик район Совединиң күүскомунуң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Чыраа-Бажы» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хорум-Дагның № 56 соңгулда округундан Монгуш Допур-оолович **Чола**, 1920 чылда төрүттүнген, «Чыраа-Бажы» совхозтуң хойжузу, СЭКП кежигүнү, «Чыраа-Бажы» совхозтуң Хорум-Даг салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ийменiң № 57 соңгулда округундан Николай Сюрюнович **Бойду**, 1926 чылда төрүттүнген, СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, Ленин аттыг колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

Кызыл-Тайганың № 58 соңгулда округундан Юрий Сергеевич **Катков**, 1928 чылда төрүттүнген, Тыва респотребсоюз баштаар черинiң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Сүт-Хөл» совхозтуң Ишкин салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Кировтуң № 59 соңгулда округундан Оюмаа Сапыковна **Ондар**, 1940 чылда төрүттүнген, «Сүт-Хөл» совхозтуң хойжузу, партия кежигүнү эвес, «Сүт-Хөл» совхозтуң Кара-Чыраа салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Бора-Тайганың № 60 соңгулда округундан Дөжүлдей Бүрзүпеевич **Ондар**, 1930 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң чырыдыышкын министри, СЭКП кежигүнү, Бора-Тайганың ортумак школазының башкыларының болгаш техниктиг ажылдакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Суг-Аксының № 61 соңгулда округундан Когуй-Маадыр Анай-оолович **Ондар**, 1951 чылда төрүттүнген, «Сүт-Хөл» совхозтуң автомеханиги, ВЛКСМ кежигүнү, «Сүт-Хөл» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Аллан-Маадырның № 62 соңгулда округундан Ирина Ооржаковна **Делгер**, 1954 чылда төрүттүнген, «Аллан-Маадыр» совхозтуң хойжузу, ВЛКСМ кежигүнү, «Аллан-Маадыр» совхозтуң Ак-Даш салбырының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Баян-Таланың № 63 соңгулда округундан Соян Сотпаевич **Чакар**, 1928 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң иштики херектер министри, СЭКП кежигүнү, «Октябрь 30 чылы» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

КАА-ХЕМ РАЙОН

Сарыг-Септиң Барыын талакы № 64 соңгулда округундан Анна Васильевна **Колбасинская**, 1935 чылда төрүттүнген, 958-КМК-ның маляр-штукатуру, партия кежигүнү эвес, 958-КМК-ның болгаш харылзааның Сарыг-Сеп район белдириниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Сарыг-Септиң Чоон талакы № 65 соңгулда округундан Бай-Кара Шөжүлбеевна **Долчанмаа**, 1916 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы, СЭКП кежигүнү, 1104-кү ОУ-нуң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының база районнуң хереглекчилер нитилелиниң ажылдакчыларының коллективиниң ниити хуралдарындан депшиттирген.

Бүрен-Аксының № 66 соңгулда округундан Николай Павлович **Федоров**, 1922 чылда төрүттүнген, СЭКП Каа-Хем райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, Бүрен-Аксы өдээ Советтиң Бүрен-Аксы суурунуң хамаатыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Солчурнуң № 82 соңгулда округундан Александра Кенденовна **Тюлюш**, 1950 чылда төрүттүнген, «Коммунизмче орук» колхозтуң хойжузу, ВЛКСМ кежигүнү, «Коммунизмче орук» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

БИИ-ХЕМ РАЙОН

Туранның Соңгу талакы № 83 соңгулда округундан Нина Петровна **Краева**, 1941 чылда төрүттүнген, Туранның ыяш белеткээр черинiң станокчузу, партия кежигүнү эвес, «Тыва өдээ тудуг» трестиң Туранда ыяш белеткээр черинiң ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Туранның Төп № 84 соңгулда округундан Григорий Чоодуевич **Ширшин**, 1934 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, «Кызыл тараачы» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Туранның Мурнуу талакы № 85 соңгулда округундан Александр Анатольевич **Сараскин**, 1953 чылда төрүттүнген, «Сельхозтехниканың» Туранда район салбырының чоланчызы, ВЛКСМ кежигүнү, «Сельхозтехниканың» Туран салбырының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажыллакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Биделиниң № 86 соңгулда округундан Наталья Салчаковна **Иргит**, 1932 чылда төрүттүнген, «Кызыл тараачы» совхозтуң Туран СБФ-зының саанчызы, СЭКП кежигүнү, «Шивилиг» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ооктуң № 87 соңгулда округундан Иван Григорьевич **Лавриненко**, 1930 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң өдээ ажыл-агый министри, СЭКП кежигүнү, «Саян» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Тарлагның № 88 соңгулда округундан Серенмаа Андреевна **Даржаа**, 1940 чылда төрүттүнген, «Өөк» совхозтуң быыза ажаакчызы, партия кежигүнү эвес, «Өөк» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Дургениниң № 93 соңгулда округундан Владимир Николаевич **Филиппов**, 1931 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң ийиги секретары, СЭКП кежигүнү, Тываның өдээ ажыл-агый дуржулга станциязының ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң, эртем ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Сосновканың № 94 соңгулда округундан Ирина Дембреловна **Будакай**, 1943 чылда төрүттүнген, өдээ ажыл-агыйның дуржулга станциязының быыза ажаакчызы, партия кежигүнү эвес, Тываның өдээ ажыл-агый дуржулга станциязының Хадын-Аксы сүт-бараан фермазының ажылчыннарының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Бай-Хаактың № 95 соңгулда округундан Мичин Санчатович **Салчак**, 1919 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң Күрулаының даргазы, СЭКП кежигүнү, 585 КМК-ның ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хову-Аксының Барыын талакы № 99 соңгулда округундан Кама Намчаловна **Монгуш**, 1948 чылда төрүттүнген, «Тыва кобальт» комбинаттың гидрометаллургия цехинiң аппаратчызы, ВЛКСМ кежигүнү, «Тыва кобальт» комбинаттың гидро-металлургия цехинiң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хову-Аксының Чоон талакы № 100 соңгулда округундан Альберт Иванович **Ванжа**, 1938 чылда төрүттүнген, «Тыва кобальт» комбинаттың директору, СЭКП кежигүнү, «Тыва кобальт» комбинаттың даг цехинiң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

ТЕС-ХЕМ РАЙОН

Самагалдайның № 101 соңгулда округундан Моңгуш Какыйлаевич **Шыырап**, 1924 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң улусчу контроль комитединiң даргазы, СЭКП кежигүнү, Самагалдайның ыяш ажылагый черинiң, ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Берт-Дагның № 102 соңгулда округундан Чүргүй-оол Намгаевич **Хомушку**, 1918 чылда төрүттүнген, «Тес-Хем» совхозтуң кадрлар инспектору, СЭКП кежигүнү, «Тес-Хем» совхозтуң коммунистиг организациязындан депшиттирген.

Тестиң № 103 соңгулда округундан Николай Васильевич **Чындыгыр**, 1934 чылда төрүттүнген, ажылчы чоннар депутаттарының Тес-Хем район Совединиң күүскомунуң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Ак-Эрик» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

Чыргалаңдының № 104 соңгулда округундан Анна Ховалыговна **Серээ**, 1942 чылда төрүттүнген, «Чодураа» колхозтуң хойжу бригадазының мал эмчизи, партия кежигүнү эвес, «Чодураа» колхозтуң № 1 хойжу бригадазының колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

О-Шынааның № 105 соңгулда округундан Анфиса Тулушевна **Комбу**, 1948 чылда төрүттүнген, «О-Шынаа» совхозтуң хойжузу, ВЛКСМ кежигүнү, Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң «О-Шынаа» совхозта организациязындан депшиттирген.

ТОЖУ РАЙОН

Тоора-Хемниң № 106 соңгулда округундан Нина Деверековна **Ак**, 1952 чылда төрүттүнген, «Тоора-Хем» совхозтуң иви малдакчызы, ВЛКСМ кежигүнү, «Тоора-Хем» совхозтуң ажылчыннарының, өдээ ажыл-агый специалистериниң болгаш албан-ха

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң депутаттарынга кандидаттар

(Төнчүзү. Эгези 2-ги арында).

Торгалыгның № 113 сонгулда округундан Алдын-оол Чечек-оолович **Кыргыс,** 1943 чылда төрүттүнген, «Күш-ажылдың хостуу» совхозтуң тракторизи, партия кежигүнү эвес, «Күш-ажылдың хостуу» совхозтуң Торгалыг салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Чаатының № 114 сонгулда округундан Чанчыңмаа Тюлюшевна **Бичик,** 1926 чылда төрүттүнген, «Күш-ажылдың хостуу» совхозтуң саанчызы, партия кежигүнү эвес, «Күш-ажылдың хостуу» совхозтуң Чодураа салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Арыг-Үзүүнүң № 115 сонгулда округундан Балчима Монгушевич **Мартан,** 1931 чылда төрүттүнген, «ҮТКА 25 чылы» совхозтуң чолаачызы, партия кежигүнү эвес, «ҮТКА 25 чылы» совхозтуң Арыг-Үзүү салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Арысканның № 116 сонгулда округундан Суван-оол Түлүшевна **Ондар,** 1926 чылда төрүттүнген, «ҮТКА 25 чылы» совхозтуң саанчызы, СЭКП кежигүнү, «ҮТКА 25 чылы» совхозтуң Иштии-Хем салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хайыраканның № 117 сонгулда округундан Кара-оол Андреевич **Маспык-оол,** 1936 чылда төрүттүнген, СЭКП Улуг-Хем райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, «Улуг-Хая» совхозтуң Хайыракан салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Чаа-Хөлдүң № 118 сонгулда округундан Михаил Евграфович **Абрамов,** 1930 чылда төрүттүнген, СЭКП Тыва обкомунуң көдээ ажыл-агый киллизиниң эргелекчизи, СЭКП кежигүнү, «Найырал» совхозтуң төп суурунуң ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Үрбүнүң № 119 сонгулда округундан Диис Дүлүшевна **Чыртык,** 1949 чылда төрүттүнген, «Найырал» совхозтуң саанчызы, СЭКП кежигүнү, «Найырал» совхозтуң Кара-Тал салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Булуң-Теректиң № 120 сонгулда округундан Тыкы Араптанович **Арaптан,** 1931 чылда төрүттүнген, «Ак-Туруг» совхозтуң хойжузу, СЭКП кежигүнү, «Ак-Туруг» совхозтуң Булуң-Терек салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Ак-Туругнуң № 121 сонгулда округундан Тамара Чашоловна **Норбу,** 1921 чылда төрүттүнген, Профессионалдар эвилелдериниң область чөвүлелиниң даргазы, СЭКП кежигүнү, «Ак-Туруг» совхозтуң Ак-Туруг салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Хендергениң № 122 сонгулда округундан Семён Кунгаевич **Буянды,** 1931 чылда төрүттүнген, Тыва АССР-ниң чоннуң амыдырал хандырылга министри, СЭКП кежигүнү, Жданов аттыг совхозтуң Ак-Тал салбырының ажылчыннарының болгаш алban-хаакчыларының ниити хуралындан депшиттирген.

ЭРЗИН РАЙОН

Эрзиниң № 123 сонгулда округундан Паанаймаа Балыевна **Дандаа,** 1948 чылда төрүттүнген, «Чаа орук» колхозтуң хойжузу, ВЛКСМ кежигүнү, Бай-Даг көдээ Советтиң Бай-Даг суурунуң хамаатыларының ниити хуралындан депшиттирген.

Мөренниң № 124 сонгулда округундан Мамаа Теребижиевна **Белчээ,** 1932 чылда төрүттүнген, «Мөрен» колхозтуң хойжузу, СЭКП кежигүнү, «Мөрен» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

Нарыниң № 125 сонгулда округундан Аваа Чигжитович **Монгуш,** 1929 чылда төрүттүнген, СЭКП Эрзин райкомунуң бирги секретары, СЭКП кежигүнү, «Коммунизмче орук» колхозтуң колхозчуларының ниити хуралындан депшиттирген.

„КАВКАЗТАР" КОСМОСТА

● Байконур космодромдан репортаж ●

«Космонавт» гостиницадан эгелээш, дистиндир олуртуп каан ыяштар аразынга баргаш, журналистер «Союз-18» корабльдиң командири Петр Ильич Климук биле бортинженер Виталий Иванович Севастьяновту ол паркта ыяштарны суггарар суг системазын канчаар кылза экил дээрзинин дугайын чугаалажып турда ужурашканнар. Байконур космодромнуң эзелериниң чурттап, ажылдап турары хоорайны казах хову-шөлдериниң эң ногаан черелериниң бирээзи деп адап турары-даа чөптүг. Оон эң баштайгы чурттакчылары чүк-бүрүже тарап чоруткулаан демир хоолайларны болгаш арык-бугаларны кылган соонда оон от-сигени, ыяштары чингир ногаан кылдыр үнүп келген. Бо чылдың апрельде анаа аалдап чораан «Аполлонуң» бирги экипажының командири Томас Стаффорд ол космодромну «Өртен-куу, куруг черде ногаан аргажыгаш» —деп адаан.

Экипажты салып үндүреринин мурнуу чарыында ужуражыышкын мындыг болган.

— Силерниң боттарынарның баштайгы ужудуушкунунардан бээр эрткен үени канчаар эрттирген силер?

— Чалгааараар-даа үевис турбаан деп болур. Баштайгы үеде бир дугаар ужудуушкунның түңнелдерин өөренип көрүп, а оон соонда союзчу бөлүкте өөнүктеривис-биле кады космостуң орбиталарын чай чок кыллыр штурмнап эгелээнивисти билир боор силер —деп, П. И. Климук чугаалаан.— Херек кырында ийиүш ай болганда-ла бистиң белеткеним программавыска чаа үүлдерни киирип турар апарган.

В. И. Севастьяновтуң космоска баштайгы ужудуушкунундан бээр беш чыл эрткен. Ол чылдар дургузунда журналистер космосту шингээдип ап, шинчилээриниң талазы-биле оон дыка-ла солун, харын-даа философчу бодалдарны дыннаар турганнар. Ол үргүлчүле хөглүг-омак, эптиг-эөлдек болгаш сагынгыр кижи. Ол техниктиг эртемнер кандидады деп эртем адын-даа космонавтар болүүнге хүндүткелдиде бодунуң хүн бүрүде кызымаккай ажыл-ижи-биле чедип алган.

Ужудуушкун мурнуу чарыында болур күрүне комиссиязының хуралы — сөөлгү сүме кылырының ёзулалы — кажан-даа байырлалдыг болгаш уттундурбас болуушкун. Анаа специалистер корабльдиң болгаш оон системаларының ужудуушкунга белениниң дугайын илеткээр, корабльдиң экипажын шилип, бадылаар болгаш ракетаны салып үндүрер черже сөөртүп чедирерин чөпшээрээр. Ынчалза-даа бо бүгү дугайында команданы бээриниң мурнунда чүс-чүс специалистер өлүп каш неделя дургузунда ракетаның болгаш корабльдиң идегелдиг, быжыын «шылгап», бүгү комплексиниң энергия хандырылгазын, башкарылганын болгаш амыдырал хандырылгазының системаларының тузуш, хөлбаалыг ажылдаарын хынап көөрлер. Бо бүгү ажылды беш каът бажын дег бедик, дендин улуг цехке кылыр. Бистер ону барып көрүп чоруп турувуста ракетаны сөөртүп үнеринге сөөлгү белеткелдерни кылып турган. Ракетада тудуштуруп каан ак хар дег корабльди дыка улуг кран сөөртүр черже көдүрүп аппаарынга белен турган...

... Май айның 24-түн хүнү. Мурнуу түктүп изиг хүнү ажар чыгаан. Экипажтың олурган автобузу гостиницадан чоруткаш, космос кораблин салып үндүрер черже углаап чорупкан. Хоорайдан үнгеш, хаптар черде 1975 чылдың космос чазының демдээ — «Союз» болгаш «Аполлон» корабльдериниң космоска ужуражып, хол тутчуп турар түрүүн азып каан турган. Бир орук айтыкчызында «Байконур», өскезинде — «Канаверал» — деп бижиктир.

Чер бодунуң оолдарын космоска ужудуушкунче база-ла дыка өөрүшкүлүг үдээн. Ракетаны салып үндүреринге чедир ийи шак арткан турда шөлчүгенге чыылган кижилерниң аразында дыка хей хоочуннар база турганнар. Олар 14 чыл мурнунда бүгү кижи төрелгетенге космос эразын ажыткан ай апарган апрельдиң хүнүн ыяк билирлер. Хол тутчуп байырлашкан соонда, түскай ак хептерлиг ийи кижи ракетаны быжыглаан шаарааш демиргиниң үстүү шөлчүгежинче үне бергеннер. Олар бот-боттарының холдарындан туттунчуп алгаш, чер-биле байырлажып турганнар. Оон соонда космонавтар корабльдиң эжиин ажыткаш, оон иштинче кире берген. Ам оларның үнүн бис харылааның «Борт-земля» шугумун дамчыштыр дыннаар бис. Экипажтың харылзажыр медээлери: «Кавказ-1» болгаш «Кавказ-2» боон турар.

Ракетаны салып үндүрериниң көөр дээнивис хайгаарал черинге ужудуушкунуның удуртукчузу космонавт А. С. Елисеевтиң башкарылга төвүнден чоруткан телефонограммазын алган: «Кавказтарны» орбитага хүлээп алырынга белен бис. Чоруунар чогуп, аас-кежиктиг болунар!».

А оон соонда каш-ла минута эрткенде, бистер база-ла ындыг күзеливисти илередип, ону катаптан турган бис. Ракетаан кызыл-чайт чалбыын үнген соонда, дургаар ак ыш дег орукталчак шугумну арттырып каан ол ракета космонавтар-биле кады дээрже кылыйтып үнүпкен.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ.
СЭТА-ның корр.

МАСТЕР—БҮДҮРҮЛГЕНИҢ КОМАНДИРИ

Ниитилел бүдүрүлгезиниң ажыктыын бедидериге, бүдүрүп турарывыс продукцияның шынарын экижидериге болгаш оон бот-үнезин чиигелдириге эвээш эвес үлүг-хуузун бүдүрүлгениң командирлери — мастерлер киирип турар.

Мастер — күш-ажылчы коллективтиң удуртукчузу, ажылчыннарның кижизиликчизи. Ынчангаш оон ажылжын шын организастаарынче СЭКП Төп Комитеди улуг сагыш салыышкынын угландырган. «Бүдүрүлгеде мастериң ролюнуң дугайында Химия болгаш нефть үлетпүрүнге машина тудуушкун министерствозунуң ажылының дугайында» СЭКП ТК-ның хүлээп алган доктаалы маңаа барымдаа болур.

Ажылчыннарның удуртукчузу болбушаан, оларның ажылжи болгаш амыдырал-чуртталгазы-биле мастер эң чоок таныш, коллективтиң кижизидилгезинге, оон бүдүрүлге ажыл-ижинге киришкырын турар үлүг-хуузу улуг. Бүдүрүлге планының айыттынган хуусаазында күүселдези, оон шынары, ажылчын күжүнүн, ажыл шагының шын хуваалдазы, техниканың чоп ажыглалы болгаш оон айыл чок чоруун сагыры, чиг-этти, материалдарны, оттулар үүлүү болгаш электри энергиязын камналгалыг нарыгдаары өөрэн чижектиг айтырыглар мастериң билиг-мергежилиниң болгаш удуртукчу мөзү-шынарындан кол хамааржыр. Мастериң ажылында бир кол үүл— кижизидилге ажылы. Ылангыя коллективте ажылдап турар ашыктар ортузунга ажылды дээштиг чорудары оон негеттинип турар.

Бүдүрүлге участоктарының тудуг, транспорт организацияларының болгаш улус ажыл-агыйының оон-даа өске адырларында ажылдап турар мастерлерге СЭКП ТК-ның Чиигине секретары эш Л. И. Брежневтиң чагаазында чурттуг экономиказын хөгжүдеринге, кижизидилге ажылынга оларның ролюн бедин-биле үнелээн. Ажылчыннар-биле хүн бүрүде харылзажып, оларның арга-дуржулгазын өөренип, иептередип турган, хей-хей мастерлер бүдүрүлгени башкарарының хөрээнге мергежин, эки удуртукчулар апарган дээрзин ол Чагаада айыткан, дээрзин үлетпүр, тудуг, транспорт организацияларында ажылдап турар мастерлериң Кызылга болуп эткен республика чөвүлел хуралынга илеткел кылган СЭКП обкомунуң үлетпүр болгаш транспорт киллизиниң эргелекчизи А. И. Пожидаев чугаалаан.

Республиканың үлетпүр тудуг, автотранспорт организацияларында 700 ажыг мастерлер ажылдап турар. Күш-ажылды организастаар болгаш бүдүрүлгениң технологиязын экижидериге, күрүне планнарының болгаш социалистиг хүлээлгелериниң күүселдезинге оларның киирип турар үлүг-хуузу улуг. Ынчангаш хей-хей партия организациялары, ажыл-агый удуртукчулары мастерлериниң ажылын эде тургузар, оларны кижизидер талазы-биле ажылдарны сөөлгү үеде экижиткен.

Республикада мастерлериң 80 хуузу дээди азы тускай ортумак эртемниг. Оларның хей нуруузу чаартыкчы ажылдарга, эртем-техниктиг ниитилелдериниң ажылынга, бүдүрүлге хуралдарынга болгаш аныяк специалистер чөвүлелдериниң ажылынга идепкейлиг киржип, организакчы чоруун көргүзүп турар.

Мастерлериң дорт киржилгези-биле үлетпүр продукцияның сайгарарының 4 айларда планныг онаалдалары 103,2 хуу күүсеттинген, азы пландан ажыр 806 муң рубльге продукция сайгартынган. Үлетпүр бүдүрүлгезиниң өзүлдезиниң 84 хуузу күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиткениниң чедип алдынган. Эткен чылдаазы-биле, деңнээрге, тудугла капитал салыышкынны шиңгээдип алганы 19,8, а тудуг-монтаж ажылдарының хемчээли 14,2 хуу көвүдээни—мастерлериң эки ажылының түңнели-дир.

«Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттарда, Каа-Хемниң хөмүр-даш разрезинде, Тываның электри четкилеринде болгаш оон-даа өске бүдүрүлгелерде мастерлериң ролюн бедилдер талазы-биле эвээш эвес ажылдар кылдынган. Ында мастерлер чөвүлелдери тургустунган. «Эки мастер» деп ат дээш чарыш калбарган.

Партия организацияларының болгаш коллективтиң удуртулгазының деткимче, дузазынга даянмышаан, коллективтиң мурнунда тургустунган сорулгаларның чедиишкиниг күүсеттиниринге хей-хей мастерлер боттарының кызымак ажылжын барааладып турарын чөвүлел хуралга санал берген эштер-даа, илеткелчи-даа демдеглээн. Оларга К. Монгуш, В. Борунова («Тыва даг-дүгү» комбинат); А. Монгуш («Кызыл үлетпүр тудуг» тудуг эргелели), В. Арчумаев («Кызыл тудуг» тудуг эргелели), Г. Горбунова (№ 48 тудуг эргелели), И. Зорецкий (КМК-586), В. Зуев (КМК-585), А. Капустин (Кызылдың электри станциязы), Г. Дурдук, А. Плахотниченко (Тываның геология экспедициязы) дээш оон-даа хей мурнакчы мастерлерни хамаарыштырып болур. Олар күш-ажылчы коллективтерни билдилиг удуртуп, хей-ниити ажылларынга идепкейлиг киржип, аныяк ажылчыннарны өзүлүг кижизидикчи дагдыныкчылары боон турарлар.

Оон-биле чергелештир, мастерлериң бүдүрүлгеге ролюн бедидер талазы-биле ажыл республикада ам-даа чогуур негелдезинге чедир тургустунмаамын, ол ажылды чамдык партия организациялары холга албаанын хуралга демдеглээн.

Чамдыкта бүдүрүлге участоктары чогуур материалдар болгаш дериг-хереклелдер-биле хандырынмаанындан ол ажылды мастерлер кылып, бодунуң кол ажылындан чардыгар үүлдерге хей. Оон уламындан эткен чылын продукция бүдүрериниң планын 11, ону сайгарарын—8, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидерин 17 бүдүрүлгелер күүсетпээн. Эткен 4 айларда продукция бүдүрер болгаш ону сайгарар талазы-биле хүлээлгелерин 16 бүдүрүлгелер күүсетпээн, азы чуртка 416 муң рубльдиң продукциязы чедир бердинмээн. Январь — апрель айларда үлетпүр бүдүрүлгези 10,4 хуу өзер тургаш, чүгле 6 хуу четкен. А Кызылдың эт, сүт комбинаттары, туйбу заводу, Шуурмактың тудуг ыяжы белеткээр пунктузу, пиво заводу, «Сельхозтехниканың» Шагаан-Арыг салбыры, Чадаананың хлеб заводу продукция бүдүрерин эткен чылдың ол үезинден эвээжеткен.

Эткен чылын республиканың үлетпүр бүдүрүлгелеринге 2080 ажылчын ажыл шагы үскениниң 10619 кижи-хүнү үзүлген, а тудуг организацияларында ол сан 20258 четкен. Оон уламындан 562 муң рубльдиң продукциязы чонга чедир бердинмээн. тудуг-монтаж ажылдарының хемчээли 750 муң рубльге чедир күүсеттинмээн. «Тыва көдээ тудуг», «Тыва суг тудуг» трестерде, Бай-Хаактың хлеб заводунда, «Сельхозтехника» каттыжышкынында, автосептелге заводунда болгаш оон-даа өске чамдык организацияларда күш-ажылдың сагылга-чуруму кошкак. Бо бүгү ажылдарны эде организастаарынга мастерлериң киржилгезин идепкейжидери чугула дээрзин мастерлериң республика чөвүлел хуралынга демдеглээн.

Хуралга «Тыва даг-дүгү» комбинаттың партком секретары Д. Саавильный, «Тыва тудуг» трестиң кол инженери А. Беригардт, мастерлер В. Нестеров, В. Арчумаев, В. Зуев, К. Прохорова, А. Дамдын, А. Монгуш болгаш оон-даа өскелер санал берген.

Чөвүлел хуралдың ажылынга СЭКП обкомунуң секретары В. И. Попов киржип, делегеренгей чүве чугаалаан.

Республиканың үлетпүр, тудуг, транспорт бүдүрүлгелериниң мастерлериниң кыйгырыгны хуралдың киржикчилера хүлээп алган.

М. КАЛЧАН.

КЫРГЫП ДООСКАН

Доозукчу чылда хой кыргылдазын ой-шаанда, организастыг чоруларынга белеткел ажылдары «Морен» колхозта шылыкын чоруп турар. Үш кезек черде кыргылда пунктузунуң септелгези адакталган. Ылангыя № 3 хойжу бригаданың кыргылда пунктузун эки шынарлыг белеткеп дооскан. Агрегаттарны, дериг-хереклелдерни четчеткеен.

Колхозта ийи кодан өшкү бар. Баштай оларны кыргып, он үш кижи ада доктаамал ажылдаан. Кыргыкчылардан Шимит Долума, Лахова Намзырай, Лакпа Мыкалай олар эң-не кымжыккай ажылдап, хүнде 10—20 чедир өшкүнү эки шынарлыг кыргып, мактатканнар.

Кыргылда доозулган. Өшкү дугунун «дужуду» хиреліг, чамдыызының дүгү эвээш болганындан бир өшкүге онаштыр ортумаа-биле 450 грамм дүк алдынган.

А. ТАВА.

Эрзин район.

ДЕЛЕГЕЙ ДО ХҮННЕРДЕ

Социализм чурттарында

ПЛОЦК — НАЙЫРАЛ ДЭЗИН

ВАРШАВА. Социалистиг чурттарның кады ажылдажылгазын Плоцк ышкаш ынчаар тода болгаш бадыткалдыг кылдыр көргүзүп турар черни улусчу Польшадан тываны берге. Ол амгы үеде чаа административтиг девискээр хуваалдазын ёзугаар чаа воеводствонуң төвү апарган. Улус ажыл-агыйының чаа адыры — нефть-химия үлетпүрүнүңында тургускан.

Плоцкиниң амгы үеде барык 100 бүдүрүлге черлерин хаара тудуп турар Маловецкиниң нефть-химия комбинадын тудуп, тургузарынга ССРЭ, ГДР болгаш ЧССР бирги чергенин ролюн ойнаан.

КАДЫКШЫЛГА БАРААН КЫЛДЫР

БУДАПЕШТ. Фармацевтика үлетпүрү Венгрияның улус ажыл-агыйының эң чугула адыры боон турар. Венгрияның ындыг бүдүрүлге черлеринге чылдың-на 10 хире янзы-бүрү эмнерни болгаш эм үүлдерин кылып үндүрүп турар.,

ВУР-да фармацевтика үлетпүрүнүң продукциязын ол хире хөйну кылып үндүрүп турарының чугула чылдагаанналарының бирээзи— ону даштыкыже хөйну үндүрүп турары болур: ол адырның бүдүрүлге черлери боттарының кылыгларын делегейнин 100 чуртунче чорудуп турар. Оларның эң хөй хереглекчизи Совет Эвилели боон турар.

ССРЭ-НИҢ ЧАГЫЫН ЁЗУГААР

ПРАГА. Чылда-ла 600 мундан 1 миллион гектолитр чедир бүдүрүкчүлүг технологтуг дериг-хереклелдерни Чехословакияның Градец-Кралов хоорайының Тиилелгелиг феараль аттыг машина кылыр заводу келир беш чылдың дургузунда Совет Эвилелинге чагыг ёзугаар кылып бээр.

Ол заводтуң ССРЭ-же кылып чорудар үүлдериниң аразында химия болгаш чигир хайындырар үлетпүрүнүң бүдүрүлге черлеринге хереглээр хөй дериглелер бар.

БҮДҮРҮЛГЕНИҢ ЧАА КҮЧҮЛЕРИ

СОФИЯ. Болгар металлургияның баштыны — керамиктиг металлургия комбинадында бүдүрүлгениң чаа күчүлери немешкен. Үш дугаар электри суугузу ажыглалга чогуур хуусаазындан 7 хүн эрте киргеп. Чаа үлетпүр агрегады бо үениң металлургиязының эң бедик негелделеринге дүгжүп турар. Үш дугаар электри суугузунуң бүдүрүкчүлүү мурнундагыларындан ийи катап бедик. Нарын агрегатты башкарары бүрүн автоматчыттынган.

Үре-түңнелдиг кады ажылдажылга

БУДАПЕШТ. (СЭТА). ВСАП ТК-ның Бирги секретары Я. Кадар, Венгрияның өске-даа партия болгаш күрүне удуртукчулары Делегейниң Будапештиде часкы ярмарказынга чорааннар.

МТИ корреспондентизинге Я. Каларның медеглээни болза венгр үлетпүр Венгрияның улус ажыл-агыйының хөгжүлдезин, улустар аразының күш-ажыл хуваалдазынга, социалистиг чурттарның аразында үре-түңнелдиг экономиктиг кады ажылдажылгага оон киржилгезин көргүспүшаан, ярмаркада эки киржин турардыр.

Совет экспозицияны көргеш, ВСАП ТК-ның Бирги секретары ярмаркага Совет Эвилелиниң киржилгезинин улуг ужур-дузазын онзалап демдеглээн. Венгрияга ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйы келир үеде база-ла садыгнын-даа, бүдүрүлгениң-даа талазында кооперацияга эң улуг кады ажылдажыкчы боон турар ужурунда, ол киржилге ынчангаш онза чугула деп, ол чугаалаан.

ЧССР. Ортааны Чехияда Влада-Болеслав хоорайның автозаводунуң шуурштурулгазындан ийи минута болгаш-ла ылаңайнып турар чаа будуитуг автомобиль үнүп турар. Оон хөрээнинг кырында кыска, ынчалза-даа бүгү делегейге билдингир «Шкода» деп сөс бар.

«Шкодага» хереглел Чехословакияда болгаш бүгү делегейде кончуг улуг. Ол болза Влада-Болеславтың автомобиль бүдүрүкчүлериниң продукциязы эң-не негелделиг чагынчыларның күзелинге дүгжүп турарының херечизи-дир.

ЧУРУКТА: «Шкодаларның» эзлчеглиг бөлүү завод девискээринден чоруп тур.

ЧТК—СЭТА-ның фотозу.

ЧАА ЧАЗАК

БЕЙРУТ. (СЭТА). Ливанның президентизи С. Франжьениң декредин ёзугаар генерал Нуреддин Рифаи баштаан шериг чазаан тургускан. Сес кижиден тургустунган ол чаа чазакта камгалал министринге ливан армияның кол командыдакчызы генерал Искандер Генем, а иштики херектер министринге — ливан армияның кол штавының начальнигы — генерал Саид Насралла, даштыкы херектер министринге — Люсьен Дахда томуйлаткылаан.

Бо чаа чазак Р. Сольхтың чазаан соонда, ол чазак болза барының үзеллиг Катаиб партиянның фалангистериниң болгаш палестиннерниң аразынга үскүлежиишкиниериниң түңнелинде дүшкен турган. Р. Сольх дүжерде, ол ханнын үскүлежиишкиннер дээш харысалганы Катаиб партияга онаган.

АКШ-ТЫҢ ПРЕЗИДЕНТИЗИНИҢ ИНТЕРВЬЮЗУ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тың президентизи Барыын Европага аян-чорук кылып, НАТО-нуң Брюссельге болур сессиязынга киржир болгаш Барыын Европаның эзээн каш чурттарынга баар деп турары-биле хөлбаштыр бөлүк журналистерге интервью берген.

Оон ынаар баарының колла сорулгазы. — АКШ-тың бодунуң Барыын Европада эвилелчилери-биле аразынга экономика, дипломатия болгаш шериг талазы-биле харылзааларны «быжыглап, ону уламна идегелдиг болдурары» болурун Дж. Форд чугаалаан. Оон чугаалаанын ёзугаар алырга, Каттышкан Штаттар болунга НАТО-нуң шугуму-биле алган хүлээлгелерин күүсеттир сорулгалыг боон турар. Ынчангаш президент Соңгу-атлантика бөлүгленнишкининиң шериг күчүзүн улам чаартса чогуур деп чугаалаан.

Португалияның чөөн үзеллиг күштериниң салдарынга болгаш НАТО-ның оон харылзаазынга Каттышкан Штаттарның «сагышсырап турарын» Дж. Форд чугаалаан.

АКШ-тың даштыкы политика талазы-биле сорулгазын чугаалаваш, дүнүкүүрлүг чоруктар чавырыдларының хайы-даа талага ажыктынын ол демдеглээн.

Бедик деңнелге Совет-америк ужуражмышкынарның чугулазын президент база демдеглээн. Чоокку Чөөн чүк айтырыынга хөлбаштыр чүве чугаалаваш, президент, Каттышкан Штаттар КНО-нуң Аймыл чок чорук Чөвүлелиниң Израильдиң эзлеп алган черлерин хостаарын айыткан резолюциязын боттандырары дээш бадылаанын сагындырган.

А. БЭРНСТИҢ ИНТЕРВЬЮЗУ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Федераллыг курлавырлар системазының эргелекчилер чөвүлелиниң даргазы А. Бэрис чурттуң экономиказында боон турар кудулаашкынны Каттышкан Штаттарның бир дугаар айтырыы деп адаан.

Телевизия интервьюзунга А. Бэристиң онзалап демдеглээни болза, кудулаашкын айтырыы-биле чергелештир АКШ акшаның үне чокталышкынының оон дулак чок чилиг айтырынга база таваржып турар. Ол бергелер-биле демисел чок онза хемчеглер алырын негеп турар болгамда, бистер экономиканы сегидери-биле чергелештир акшаның улам-на үне чокталырын болдурбазын ораалдашпышаан, «ортаа аранын угланышкынын» чорудар дээш чүткүдүп турар бис.

Сөөлгү 10 чыл иштинде АКШ-та акшаның ам-даа үргүлчүлеп турар үне чокталышкыны улам-на күштелип турар-дыр деп, А. Бэрис айыткан. 1965 чылдан бээр америк долларның садып алыкчы шинээн 40 хуу кудулаан, ындыг болурда, ол кудулаашкын 1972 чылдан бээр онза күштелген.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң медеглели

ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА). Делегейниң хей-ниитизи АКШ чазаанын чамдык удуртукчуларының милитаристи медеглелдерин шиитпирлиг бурулуг шаап турар, ол удуртукчулар бир эвес боттары Каттышкан Штаттарның эргe-ажыктарынга-ла тааржыр деп санаар болза, делегейниң кайы-даа районунга шериг интервенциязын чорудуп болур деп кыжаныр турарлар. Ол дугайын Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Хельсинкиде чарлаан медеглелинде чугаалаан.

«Майагез» деп америк суднону камгалаарынга чылдак туттунуп алгаш, Камбоджаның Кон Танг ортулуун болгаш Камбоджаның курраг дип кеэзээн америк ужар күүлдүң бомбалаан чоруу «арның чажырар» болгаш Вьетнамга база Камбоджага АКШ-тың империализминин аштырганын чажырып чаар сорулга-биле агрессечи доңгун үүлгедиг болган дээрзин медеглелде онзалап демдеглээн...

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлели АКШ-тың ол үүлгедиглерин шиитпирлиг бурулуг шаап, агрессорларга улуг ёныр кылдыр хей-ниитиниң мобилизастаарынче төлбынга ынакшылыг бүгү күштерни кыйгырып турар.

АМ БАЗА-ЛА ТРЭ

БАНГКОК. (СЭТА). Таиландының иштики херектер министринин оралакчызы Бунлет Летпричаның медеглээни болза, АКШ-тың төп разведка эргелели Таиландының соңгучөөн талазында Нонгкай болгаш Саконнакхон можуларга эткен неделяда ужур-чурум чок чоруктарны организастаан.

Корум-чурумнар үрээш, май 18-те полицияга туттурган 20 дүржоктарның 7-зи ТРЭ-ниң даалгазын ёзугаар хөделип турган деп, Бангкоктун «Нейшн» солунунга берген интервьюзунга ол дыннаткан. Олар Таиландының ол ийи можузунга чурттап турган вьетнамнарның бажыңнарынче халдаашкыннар кылганнар.

Вьетнам Демократтыг Республика-биле болгаш Мурнуу Вьетнам Республиканың Революстуг түр чазаа-биле харылзаларны чогумчудар дээн Таиландының күзеннишкиннерин ТРЭ буурадып дүжүрерин оралдажып турар деп, министрниң оралакчызы чугаалаан.

Чурттун иштики херектеринче ТРЭ-ниң хөлгаарлаашкынын Таиланд албан ёзузубиле ам ийи дугаар бурууладып турары бо. Эткен чылын чүүл-бүрү бөлүктеринин аразынга өжөөнежилгени нептередир дээш ТРЭ агентилериниң мегелеп кылган хөөзүн чүүлдерин Таиланд калбаа-биле сойгалап илереткеш чарлаан турган.

Допчузу-биле

Сургуулдарның отчёду

Кызылдың уран үүл училищезинде салбырлар аразында отчёттуг концерттер чоруп турар.

Фортепиано салбырының башкыларының отчёт концертинге Моцарттың, Бетховенниң, Бахтың чогаалдарын күүсеткен.

Бетховенниң 5-ки концертин Новосибирск консерваториязының студентизи Владимир Мининниң күүсеткени солун болган.

Училищенің чурулга салбырының сургуулдары отчёт делгелгезин база организастаан. Делгелгенің кол темазы — бойдус. 4-кү курсчу Дмитрий Саланың акварель-биле чураан ажылдары элээн чедимчелиг.

Ол-ла делгелгеде дайынның болгаш күш-ажылдың хоочуннарының портреттери база кирген.

Н. ШОЙДАА.

Культураның төвү

Ак-Туругнуң Культура бажыңы дыштанылганың төвү болган. Оюн концерт, лекция, беседа, бот-тывынгыр уран үүл болгумнериниң кичээлдери аңаа бо-ла эрткиллээр.

Номчулга конференцияларын библиотека эргелекчизи Клара Сүгежик активби-биле кады чорудуп турар. Культура бажыңының директору Оюн Кара-кыс болду уран үүлге сундулуг, талантылыг болгаш онаашкан ажылынга бедик харысалгалыг.

К. КОМБУ.

Улуг-Хем район.

Сонуургаан

Кызыл-Зник Кудажының «Үйгу чок Улуг-Хем» деп номунуң ийиги томунга номчулга конференциязы Кызыл-Тей суурга эрткен.

Библиотека эргелекчизи Чечекмаа Куулар болгаш Монгуш Кызыл-оол, Ооржак Сечиней, Борбаанды Маадыр-оол олар ол номнуң дугайында солун, өөредилгелиг санал-оналын номчукчуларга чугаалаан.

О. ДАЛБЫЙ.

Өвүр район.

Культура ажылдакчылары — доозукчу чылда

СОЛУН, ДЭЭШТИГ, АЖЫКТЫГ

Сарыг-Септе районнуң Культура бажыңы республикада дээре ажылдыг культура одагларының бирээзи. Ооң чанында улусчу театр, «Романтиктер» аттыг агитбригада, ойнаарактар театры, херээженнериниң ыры, музыкага инактарның хөгжүм херекселлериниң ансамбльдери болгаш бал танцыларының база милициянның аныяк өөнүктериниң бөлгүмнери доктаамал ажылдап турар. Бо-ла бүгү хемчеглер бот-боттарынга шаптыкташпас кылдыр график ёзугаар таарымчалыг ажылдап турар. Дорту-биле чугаалаарга, Культура бажыңы чаңгыс-даа шакта ээн турбас, ында бир-ле белеткел, кичээл эрткен, ыр-шоор чаңгылаган турар.

Культура бажыңы арыг-силиг, шевергин дериттинген. Аңаа кире берген кижи ооң ажылы-биле таныжып аптар стендилер, альбомнар болгаш районнуң ажылыгыйларының өске-даа хову турлагларынга солун программалыг оюнуг аалдап чораанар. Ол агитбригадада чолаачы А. Плишкин, ургулларның музыка школазының башкызы С. Бадыраа, район эмнелгезинден У. Серээдар дээн ышкаш уран талантылыг боттывынгыр артистер көрүкчүлериниң хүндүткелин чаалап алган. Ол ышкаш библиотека эргелекчизи З. Бокалова агитбригаданың киржикчизи болурундан аңгыда, үнүшкүнер саныында-ла тараажыларга чаа литератураларны чедирип, номнарның сайгарылгазын чорудуп турар.

— Бистің район республикада база бир тараалаң районнарның бирээзи. Ынчангаш тараажыларга аян тудуп, оларга бараан болуру — культура ажылдакчылары бистериниң дорт хүлээлгевис. Кол сорулга —чүгле хаш минута иштинде концерт көргүзүп каары эвес, ол номерлериниң көрүкчүлерге дээштиг болурун чедип алыры болгаш чонну уран чүүлче хаара тудуп, оларның аразындан улусчу талантыларны шилип тывары деп болдаар бис. Бо талазы-биле улусчу театрның режиссёру Виталий Вальков, методист Александр Самойленко олар боттуг ажылдарны кылгылаан. Чижээлээрге, В. Вальковтуң сценарийин ёзугаар эрттиргенивис кышты үдээриниң театржыткан көргүзүү чонга солун болгаш дээштиг болган. Кажан ажылды эки организастап, солун эрттиргенде чонуң сонуургалы чайгаарла көдүрлүп, аңаа күзелдинби-биле киржи бээр-дир.

База-ла бистің режиссёрувустуң сценарийин ёзугаар «Делгем билигниң механизатору» деп конкурс-көргүзүгү эрттиргенбис. Аңаа хөй санныг механизаторлар киржип, боттарының «чажыттарын» ажытканнар. Маңаа механизатор мергежилди эки билири, агротехниктиг билиглер, фронтучу ырлар, шериг херээ, баштайгы дузаны чедирер дээш, өске-даа негелдёлер киргеи турган. Тиилекчилериниң мергежилиниң талазы-биле клазын бедиткен болгаш шаңналдарны тывыскан. Шак мындыг конкурс-көргүзүтлерин өске-даа мергежилдериниң талазы-биле эрттиреринің ажыктыын практика бадыткаан — деп, Культура бажыңының директору Виктор Харченко чугаалады.

Районнуң Культура бажыңының коллективи Советтерге соңгулдаларга уткуштур, тускай планныг ажылдап турар. Олар агитпунктуну боттарының күжү-биле шимеп кастаан болгаш депутаттың кандидаттары-биле ужуражылгаларга соңгукчуларга солун концертти бараалгадып турарлар.

Бо хүннерде Культура бажыңында июнь айның баштайгы хүннеринде болур аныяк соңгукчулар кежээзинге белеткелдер чоруп турар болду. Ук кежээге Сарыг-Сеп суурда улут назылыг соңгукчулар болгаш бо чылын бир-ле дугаарында бадылаар 36 аныяктар киржир. Кежээ база-ла тускай сценарий ёзугаар эртер.

Культура бажыңының коллективи баш бурунгаар планныг ажылдап турар. Мал чеминиң белеткелиниң болгаш дүжүт ажаалдазының сезонларында чүү кылырын амдан өгелеп чугаалажып турар. Бо бүгү ажылдарга культура одааның директору В. Харченконуң үлүү улуг. Ол — ВЛКСМ райкомунуң бюро кежигүнү болгаш кодээ Советтің депутадының кандидадынга депшиттирген.

В. СЕРЕН-ООЛ.

МЕДЕОНУҢ КОЖАЗЫ

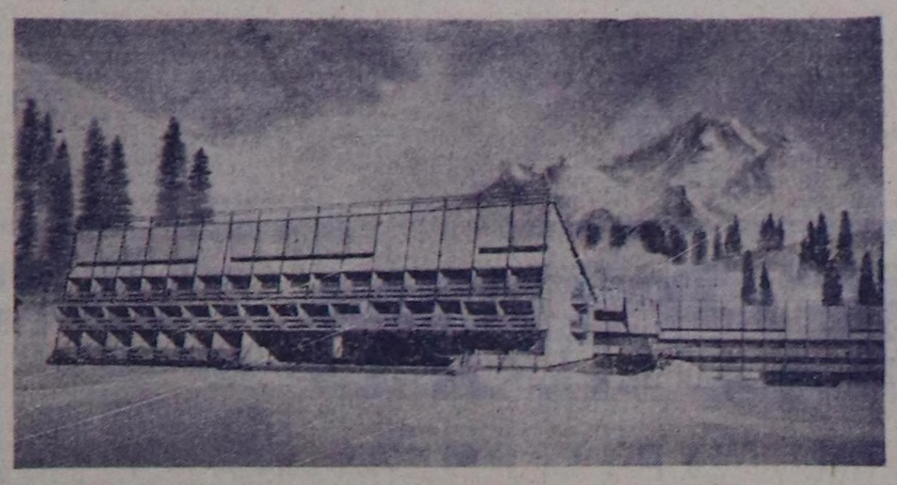

КАЗАХ ССР. Чуртта эң эки дээн лыжа базазы Чимбулак деп чер болур. «Алма-атагипрогор» толевилел институдунуң ажылдакчылары архитектор В. Каневтиң удуртулгазы-биле Чимбулак дээр бедик даг кырында спортчу лыжа базазын тудуп, эргилерин чаартырының төлевилелин чогаадып кылган. Ол чер алдаржып-сурагжаан Медеодан ырак эвёсте турар.

Чаа төлевилел ёзугаар 300 олуттуг пансионатты, спорт залын, ачы-дуза чедирериниң базазын, дагдан лыжа-биле чүнгулаар орукту, столовая, клубту кинозалы-биле кады кылырын көрген.

Тудугнуң бирги эзлчээн 1976 чылда тудуп эгелээр деп турар.

ЧУРУКТА: пансионат мындыг болур.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

ӨРТ ХАЛАВЫН ЧАЙЛАДЫР

Чылыг хүниер келген. Ооң-биле чергелештир өрттү болдурбазының талазы-биле ажылдар чорударының үеви база келген. Ынчангаш өрткө удур хемчеглер талазы-биле арга-арыг камгалалының ажылдакчыларының чымыштыг ажылы-ла хөй. Өрт хып болур айыылдыг үелерге чедир олар автотранспортту, өрт өжүрер техниканы белеткээн, өрт өжүрер кижилерни өөреткен, эрткен чылын турган чамдык четпестерни болдурбазы-биле арга-арыг камгалалының талазы-биле ажылдакчыларның, район болгаш суур Советтериниң күүскомнарының харысалгалыг ажылдакчылары-биле хуралдарын эрттиргеи.

Эрткен кандаашкыныг чылда республика девискээринге эвээш эвес өрттер болган. Ол өрттерни өжүрерінге хоорай, суурларның чурттакчылары идепкейлиг киришкенин демдеглээри өөрүнүг.

Бистің погаан өөнүктеривистің камгалалыныче кайы районнарның, ажыл-агыйларның, кодээ Советтериниң удуртукчулары кичээнгейни угландырган, өрттү болдурбазының хемчеглерин баш удур алган болдур, ооң девискээринге өрттер болбас, а болган-даа таварылгаларда чонну организастыг эвилелдээниниң түңнелинде өрт дарый өжүртүнер.

Өрт боду-ла кыва бербес, а бир-ле кижиниң серемчилел чогундан ол халап эгелээр. Балгазының хадылыг эзиминге болган өрттү өжүрерінге киржири-биле каш-ла шак дургузунда 400 ажыг кижи, бульдозерлер, өрт өжүрер машиналар болгаш өске-даа техника келген. А арга таныылы МИ-1 деп вертолет өрттенген арга кырынга таныылдан, доктаамал ужутпушаан, техника күжүн, өрт өжүрүкчүлерин кайы участокче чорударын, өрттүң кайы талада айыылдыын черже дамчыдып турган. Хөй кижилериниң кылган ажылы халас барбаан: өрт айыылы чайлаттынган. Ол өрттү өжүрерінге ыяш ажыл-агый чериниң директору А. Чичикин удурткан штаб дайынчы ёзу-биле ажылдаан.

Ынчалза-даа, өрт халавын чайладырынга чер-черде байдал чаңгыс аай эвес. Ылаңгыя Улуг-Хемниң ыяш ажыл-агый бүдүрүлгезиниң, Тока аттыг совхозтуң болгаш «Тыва кобальт» комбинаттың удуртукчулары бо ажылче кичээнгейни кошкатканындан ол черлериниң девискээринге болган өрттерни өжүрерінге бергедээшкиннер болгулаан.

Бии-Хем районнуң девискээринге болгулаан өрттерни өжүрери-биле улус чыыр боон райкүүскомдан Хүт кодээ Советиниң даргазы И. Костаган даалга алган. А ол улусту өрт болган черже дажыыры-биле вертолет келирге ол харысалгалыг удуртукчу бажыңына дүште чок шайлап олурган, а чыгдынган чаңгыс-даа кижи чок.

Өрттү болдурбас дээш баш удур хемчег албас, өрт өжүрүкчүлери-биле дарый хандырбаанының түңнелинде Тес-Хем, Таңды, Улуг-Хем, Чоон-Хемчик, Бии-Хем районнарга болгулаан өрттер каш хүн улаштыр кыпкан таварылгалар бар.

Арга-арыгга чорааида серемчилел чок чамдык малчыннар, катчылар болгаш аңчыларының буруузу-биле эвээш эвес өрттер болгулаан. Чербиниң ыяш белеткекчилериниң, Тываның комплекстиг экспедициязының ажылдакчыларының буруузу-биле өрттер база кыпкан. А ол өрттерни кывыскан кижилерге хемчег онаары-биле истелге черлериниче материалдарны кииреррге-даа, буруулугларга хемчег хүлээтпейн турары база эллептиг.

Эрткен кандаашкыныг чылдың чайы арга-арыгга өрт халапты болдурбазының талазы-биле бистің четпес ажылдап турарывысты коргүскен болгай. Ол четпестерни болдурбазының талазы-биле дээштиг ажылдарны чорудары — бүгү-иниттиниң херээ.

Р. ХАЛИКОВ.

Красноярскиниң авиабазазының улуг хайгааракчы-ужудукчузу.

СПОРТ

ДИДИМНЕРНИҢ МАРГЫЛДААЗЫ

Мотоцикл спорту сөөлгү чылдарда бистің республикада элээн сайзырап өрар спорт хевирлериниң бирээзи. Тываның мотоцикл спортунга шилиндек командазының кежигүннери зона, хоорайлар аразының улуг маргылдааларынга чедиишкинниг киржип, шаңналдыг черлерни ап турар.

Ада-чурттуң Улуг дайынынга совет улустун фашистиг Германияны тиилээнинден бээр 30 чыл болган оюнга турасказаткан мотоцикл спортунга солун маргылдааны бистің республиканың ДОСААФ комитеди организастап эрттиргеи. Эрткен дыштаныр хүнде Кызылга болуп эрткен мотоцикл кроозунга акы-дунма кожавыс Хакас автономнуг областың төву — Абаканның, Минусинскинин, Сорскиниң база Ак-Довуракты, Шагаан-Арыгның, Сарыг-Септин, Кызылдың шилиндек командалары маргышканнар. Аңаа ниитизи-биле 32 спортчу, оларның аразында мотоцикл спортунга ССРЭ-ниң спорт мастеринге үш кандидат киришкен.

Баштай 175 куб. сантиметр ишкир цилиндрлиг мотоциклдерлиг спортчуларның маргылдаазы болган. Аңаа Кызылдың шилиндек командазының төлээзи, бирги разрядчы Виктор Физиппов кадыр-берт, кончуг нарын оруктарны эртеринге бодунуң мергежилдиин көргүзүп, ниитизи-биле 18 километр хемчээлдиг оруктун чарыжынга кымга-даа аштырбайн бирги черни бүзүрелдиилге чаалап алган. Сарыг-Септен келген аныяк спортчу Сергей Добряков ийиги, Сорск чурттуг Анатолий Русский үшкү черлерни алганнар.

350 куб. сантиметр ишкир цилиндрлиг мотоциклдерлиг спортчуларның аразынга чемпион ат дээш демисел ССРЭ-ниң спорт мастеринге кандидаттар Кызылдың шилиндек командазының төлээлери Владимир Носов биле Владимир Тюмкин оларның аразынга болган. Ол ийи спортчу кайызы-даа бедик мергежилдиг, мотоцикл кроозунуң болур оруун эки билир болгаш эгезинден эгелээш-ле өскелерни баштай бергеннер. Беш хире эргилдириг болганда № 10 деп бижип каан мотоциклдиг аныяк оол өскелерден ылгалып, көрүкчүлерниң кичээнгейин хаара туткан. Ол кадыр-берт, онгулчингил, дүрген ээр оруктарны эртериниң талазы-биле бедик мергежилдиин, эки белеткенгенин көргүзүп, финишке кымны-даа мурнай келди. Ол Кызылдың аэропортунуң механиги, ССРЭ-ниң спорт мастеринге кандидат Владимир Носов болду. Владимир моон мурнунда чылдарда 175 куб. сантиметр ишкир цилиндрлиг мотоциклге бистің республиканың каш дакпыр чемпиону чораан. Бо удаада ол өске цилиндрлиг мотоциклге база бедик мергежилдиин көргүзүп, чемпион атка төлептиг болган. Ооң командада эжи, спорт мастеринге кандидат Владимир Тюмкин ийиги, Сорскиден келген Михаил Носков үшкү черлерни аалааннер.

Болуп эрткен мотоцикл кроозунуң маргылдаазының түңнелинде команда талазы-биле бирги черни Кызылдың спортчулары бүзүрелдии-биле чаалап алган. Ийигизин — Сорскинин, үшкүзүн — Сарыг-Септиң командалары алганнар.

Шаңналдыг черлерни алган спортчулар бистің республиканың ДОСААФ комитединиң өртектиг белектери, мактал бижиктери-биле шаңнатканнар. Болуп эрткен маргылдааның түңнелинде мотоцикл спортунга бистің республиканың шилиндек командазын тургускан. Олар ам июнь айның 13—14 хүннеринде Кемерово хоорайга болур Сибирь зоназының маргылдаазынга бистің республиканың адын камгалап киржирлер.

В. ЧАДАМБА.

ЧУРУКТАРДА: 350 куб. сантиметр ишкир цилиндрлиг мотоциклдерлиг спортчуларның аразынга тиилекчи болган Н. Носов (үстүнде); маргылдаа үезинде.

Авторнуң фотолары.

ПАРКТЫҢ ШАҢНАЛЫ ДЭЭШ

Кызылдың культураның болгаш дыштанылганың Н. Гастелло аттыг парыгының шаңналы дээш чанчыл ёзугаар чыл санында эртип турар шыдыраа маргылдаазы эрткен дыштаныр хүнде эгелээн. Ында колдуунда ийиги разрядтың шыдыраачылары ойнаан турар. Ынчангаш оларның хөй кезии парк чемпиону атты чедип алыр дээш ойнаарындан аңгыда, бирги разрядтың шыдыраачызы болурун орадаажыр апаар.

Баштайгы салыг спортчу демиселге эрткен. № 1 өртүмак школаның сески классчызы Валентин Шапринский бир дугаар хөлге «Тудуг кезектери» комбинатта улуг инженер Мөңгештей Кууларга удур каразы-биле ойнаан. М. Куулар кара ноян баарынче белеткел чок халдаашкын кылгаш, аңаа алаакаш, мерзеин алыскан соонда, ол хевээр-байдалын экижидип шыдавайн баргаш, дүжүп берген.

Республика эмнелгезиниң хирургу Константин Орус-оол аэропортта штурманнап ажылдап турар Николай Кутнякты оюнуң төнчүзүнде артык оолдарлыг арткаш, уткан.

Телестудияның ажылдакчызы Алексей Дүгержааның удурланыкчызы Виктор Заворин дүрген ойнаарынга ынак, маргылдаа санында өзүп орар аныяк ийиги разрядчыларның бирээзи. Ол улуг Тиилелгениң 30 чылынга турасказаткан блиц-маргылдаага чемпионнаан-даа. В. Заворин бо удаада база удурланыкчызын уткан.

Дараазында хөлдерге Тываның эртем-шинчилел институдунуң ажылдакчызы Монгуш Биче-оол кинофикация эргелелинде улуг инженер Сырдар Наксылды, аэропортта авиотехник Борис Таштандинов «Сельхозтехниканың» районнар аразында салбырының бухгалтери Владимир Куданов ту удуп алганнар.

Д. САЛЧАК.

Бүгүн Тувинская правда

● «1975: беш чылдың доозукчу чылы». Бөлүк материалдар.

● «Тарылга шолдеринде». Тес-Хем районнуң ажыл-агыйларында хову ажылдарының шынарының дугайында В. Филипповтуң корреспонденциязы.

● «Ужудуушкунда — «Союз-18». СЭТА-ның дыңнадыы.

● «Тыва АССР-ниң Дээди Совединге депутаттарның кандидаттары». Тыва АССР-ниң Дээди Совединге депутаттар кандидаттарын бүрүткээн дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле округ соңгулда комиссияларының дыңнадыы.

● «Массаның контролю-биле». Улусчу контролёрлар дугайында арын.

● Бистің чурттан, даштыкыдан болгаш спортчу информациялар.

Телевидение

МАЙ 27-ДЕ

МОСКВАДАН

9.00—Дамчыдылгалар программазы.

9.05—«Ажылчын депутаттарның баштайгы Соведи». Ажылчын депутаттарның Иваново-Вознесенск Совединиң 70 чыл болганынга.

9.45—Бетховен — Фортепиано биле оркестрге үшкү концерт.

10.20—«Авамның школазы».

10.50—«Чогаалчы В. Каверинниң чогаадыкчы оруу».

11.35—Киножурнал (Кызылдан).

11.50—Медээлер.

12.00—Ургулларның ниити ырының «Восход» студиязының концерти. Өңнүг.

12.15—«Уран холдар». Өңнүг.

12.45—«Литературлуг ужуражыышкыннар». М. Исаковский.

13.25—«Чайковский». Уран-чечен фильм. Өңнүг. 1-ги сериязы.

14.40—Киножурнал (Кызылдан).

14.50—СЭКП-ниң XXV съездизинге уткуштур. «Беш чылды—хуусаа бетинде». Дамчыдылгага СЭКП Кемерово обкомунуң бирги секретары Л. А. Горшков киржир.

15.35—Хөй сериялыг телетоожунуң баштайгы көргүзүлгези. И. Ольшанский — «Ындыг кыска узун амыдырал». 1-ги эгези—«Манаашкын».

16.40—Эфирде — «Чалыы назын». «Профессиялар дугайында чугаа». «Каңнакчылар».

17.30—«Ye». Информастыг программа.

18.00 — Телепрограммаларның бүгү-делегей фестивалы. «Челээш». Улустуң уран чогаадылгазы. Вейгр Улус Республика.

КЫЗЫЛДАН

18.45—Телемедээлер.

19.00—Мультфильм.

19.15—Телемедээлер.

19.25—Чарлалдар, реклама.

МОСКВАДАН

19.30—Хөй сериялыг телетоожунуң баштайгы көргүзүлгези. И. Ольшанский —«Ындыг кыска узун амыдырал». 1-ги эгези —«Манаашкын».

КЫЗЫЛДАН

20.35—«Беш чыл. Доозукчу чылы». Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

21.05—«Беш чылдың маадырлары — херээженнер». Телеочерк.

21.35—«Чайковский». Уран-чечен фильм. Өңнүг. 1-ги сериязы.

22.50—23.00—Чапсар.

23.00—23.30—«Ye». Информастыг программа.

Агаар

Кызылдың агаар станциязының дыңнадып турарын ёзугаар алырга, бөгүн республикага булуттаар, чамдык черлерге чаъс чаар. Барыын чүк угланыышкынныг хат секундада 5-10 метр чедер. Агаарның температуразы даглыг черлерге 10-15, өскелерінге 20-25 градус чылыыр.

Кызылга булуттаар, чагбас. Барыын чүк угланыышкынныг хат секундада 5-10 метр чедер. Агаарның температуразы 20-22 градус чылыг болур.

Редактоо В. С. ШАРАВИН.

Кинотеатрларда

МАЙ 27-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Чаңгыс бот херээженге белек» 9.45, 11.30, 13.15, 15.00, 17.00, 18.40, 20.40 шактарда.

«ПИОНЕР»: Киночыынды 9.50, «Аът мунган бажы чок кижи» 11.20, 15.10, 17.10, «Дакпыр оглениишкин» 13.20, 19.10, 21.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Санниковтуң чери» 15.00, 18.40, «Сарыыл чоктар неделязы» 16.50, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Кара боруу» 15.00, «Берге ынакшыл» 17.10, 18.50, 20.20 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА: «Абу Райхан Беруни» (2 сериязы кады) 15.00, 18.00 шактарда.

Кызыл КАИ-зиниң Николай Дмитриевич Пилипенкога тывысканы № 108063 чолаачы шынзылгазы читкен төлээде, ону күш чок деп санаар.

«Сибирьниң транспортка тускай туруу» («Сибтрансспецстрой») трестиң № 3 тудугмонтаж эргелели чаа Шагаан-Арыгга ажылдаары-биле прораб, мастерни чалап тур. 3 ай дургузунда бажыңны бээр.

Кызылга ажылдаары-биле автогрейдерге бульдозеристерни, орук таптаар машинаның машинистерин, хоолайлар салырынга, орук ажылынга ажылчыннарны, асфальт кылыр заводка слесарьны хереглеп тур. Ийи чыл иштинде бажыңбиле хандырар. Бот кижилерге ниити чуртталга бажыңы бээр.

Бистің адрезивис: Кызыл, Комсомольская, 120. Кадрлар килдизи, телефон 29-47.

Кызылда республиканың бот-өөредилгелиг, ортумак школазы 1975—1976 өөредилге чылында 5—11 класстарга өөреникчилер хүлээп алырын чарлап тур.

Бот-өөредилгелиг школага сес чыл болгаш ортумак школа доозуп алыр күзелдиг, 16 хардан өрү назылыг хамаатыларны хүлээп алыр.

Аңаа кирерин күзээннер школа директорунуң адынга билдириишкинни бижип, орта эртеминиң дугайында документиин база ажылдап турар чериниң шынзылганы кожар.

Школага кирериниң дугайында билдириишкиннерни бот-өөредилгелиг школаның бодунга-даа, ооң өөредилге-консультация пунктуларынга-даа азы комсомол комитеттерінге-даа киирип болур.

1975—1976 өөредилге чылында ук школаның консультация пунктулары болгаш өөредилге болүктери дараазында черлерге ажыттынар:

ЭРЗИН РАЙОНГА:

1. Эрзинге
2. Нарынга
3. Кызыл-Сылдыска
4. Мореңге

ТЕС-ХЕМ РАЙОНГА:

1. Самагалдайга
2. Ак-Эрикке
3. Берт-Даггa
4. Чыргаландыга
5. Шуурмакка
6. У. Шынаага

МӨҢГҮН-ТАЙГА РАЙОНГА:

1. Мугур-Аксыга
2. Моген-Бүренге

ӨВҮР РАЙОНГА:

1. Хандагайтыга
2. Саглыга
3. Торгалыгга
4. Солчурга
5. Чаа-Суурга

КЫЗЫЛ ХООРАЙГА:

1. Бот-өөредилгелиг школаның бодунга
2. Улуг-Хемниң оң талазында № 8 школага.

КЫЗЫЛ РАЙОНГА:

1. Кара-Хаакка
2. Каа-Хемге
3. Кунгуртугга
4. Чербиге
5. Баян-Колга.

БОТ-ӨӨРЕДИЛГЕЛИГ ШКОЛАНЫҢ ДИРЕКЦИЯЗЫ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ · Индекс 667000

Кызыл. Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 24-63, редакторнуң орааакчыларының 35-24, пропаганда килдизинин 31-75, харысалгалыг секретарының 23-35, партийжи амыдырал килдизинин 37-13, культура килдизинин 23-54, кодээ ажылагый килдизинин 21-47, үаетпүр килдизийн 23-54, чагаа килдизинин 41-27, информация база совет тургузуг килдизинин 20-60, корректорларның 27-41, бухгалтерияның 50-22, солун келбейл барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТИРАЖЫ 16693. ЧАГЫГ № 1517.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделинин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелиниң типографиязы. (Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 1).

ТС—01004.